

XXV
VII.

Sammulld

1. Bd = vord. ; Ki 4069

II.

+

DISSERTATIO JURIDICA
POSTERIOR,
DE

SEPULTURÆ
DENEGATIONE,

^{Don}
Versagung des Begräbnisses/
^{Quam}

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE ac DOMINO,

DOMINO FRIDERICO
WILHELMO,

REGNI PRUSSIÆ ELECTORATUS ET PROVIN-
CIARUM BRANDENBURGICARUM HEREDE, &c. &c. &c.
IN ILLUSTRIS ALBERTINA,

CONSENSU AMPLISSIMÆ FACULTATIS JURIDICÆ

PRO LOCO

PROFESSIONIS JURIS EXTRAORDINARIÆ

solemni ventilationi subicit

REINHOLDUS FRIDERICUS
SAHME,

J. U. D. & Profess. Publ.

RESPONDENTE

SIGISM. THEOD. BERENT,

Regiom. Boruff.

D.VIII. Maji A. c15 15 cc X. ab horâ VIII. ad XI. ante & I. ad IV. post merid.

REGIOMONTANI LITTERIS REUSNERIANIS.

DISCIPLINARIO IUDICIALI

POZZERIOR

DECRETALIA ROMANA ET LITURGIA HISTORIA

SEPTENTRIONALIS

FRANCORUM

FRANCORUM

FRANCORUM

DOMINICANORUM

REGNI PRUSSIAE

REGNI PRUSSIAE

REGNI PRUSSIAE

REGNI PRUSSIAE

SIGISMUNDI

SIGISMUNDI

CAPUT III.

De

DENEGATIONE SEPULTURÆ HONESTÆ.
SUMMARIÆ.

I. Quid per sepulturam honestam intelligatur?	XII. De Monachis proprietariis.
II. Sepultura caninâ seu asininâ afficiuntur in reatu mortui.	XIII. De his, qui panâ capitalem sunt affecti.
III. Item Antiochires, sed cum distinctione.	XIV. An ii, qui in viis publicis mortui reperiuntur, honeste sepeliendi?
IV. Honestâ sepulturâ denegatur iis, qui non sunt in gremio Ecclesiæ, ubi de Hæreticis.	XV. An peregrini & ignoti?
V. De illis, qui alienæ Religionis sunt addicti.	XVI. De illis qui casu fortuito & improviso interierunt.
VI. De Judeis, Paganis & aliis infidelibus.	XVII. An infantes nondum baptizati honestâ sepulturâ digni sint?
VII. De Excommunicatis.	XVIII. An Puerpera?
IX. De impiis, Verbi Divini & Sacramentorum contemptoribus.	XIX. An Debitores, qui in obstaculo moriuntur?
IX. De his, qui in torneamentis pereunt.	XX. De aliis ex Jure Pontificio remissivè.
X. Qui in duellis occiduntur.	XXI. An ob pauperatam sepulturâ honestâ deneganda?
XI. De Usurariis manifestis & Kipperis.	XXII. An tempore pestis?

I.

Quid per Denegationem Sepulturæ honestæ hic intelligamus? jam ex supra dictis constat; scilicet quando quis absque iustis ceremoniis, vel in loco inhonesto extra cæmeterium, vel in loco cæmeterii remoto sepelitur. Quemadmodum vero denegatio sepulturæ totalis maximam partem penæ indicium

F

dicium existit, ita quoque cum denegatione sepultura honeste ferè comparatum est. Inde infert Dn. Stryck. *de iur. fune. mand. cap. 1. §. 1.* quod illa non ab Ecclesiastica sed Politicâ potestate dependeat, cum penam memo infligat, nisi qui Jus cognoscendi de crimine commisso, illudque puniendi habet, hoc verò non ad Ecclesiasticum sed Politicum iudicium pertineat. Hinc quoque manifestum est, nemini propria autoritate Jus competere aliquem honestâ sepulturâ privandi, sed superioris consensum desuper requirendum esse.

II. Cum autem sepultura in honesta vel sit canina seu asinina, vel tantum ignominiosa, prius de illis dispiciendum, qui honestâ sepulturâ privantur & asinina afficiuntur. Inter hos statim sese offerunt, qui in reatu sunt mortui, i. e. qui de crimine quodam atroci confessi & convicti ante sententiam ejusve executionem in custodia decedunt: Dixi notanter *ante sententiam*. Si enim post sententiam latam, vel saltem nondum publicatam moriuntur, etiam in mortuis poena executioni mandari solet, talesque delinquentes pro ratione parati delicti totâ sepulturâ privantur juxta §. 19. *cap. præced.* Antè sententiam verò in reatu mortui è carnifice è carcere extrahi & in loco quodam famoso penes furcam aut patibulum humani solent ceti ex præjudicio quodam Consistorii supremi in Saxoniâ patet, quod sequentem in modum pronunciavit: *Wir haben euren eingekerkerten Bericht, den in der Custodi verstorbenen Nordbrenner belangende, verlesen hören. Hier auff ist an statt Ihrer Ehrfürstl. Durchl. unser Befehl, ihre mollet gegen Abend oder morgen mit dem frühesten den Eder per durch den Charfrichter hinaus unter den Galgen bringen, und da selbst begraben lassen.* vid. *Carpzov. Jurispr. Consist. Lib. 2. def. 379. n. 12.* Quod si autem quis tantum suspectus de crimine, non tamen confessus vel convictus moriatur, vel si de corpore delicti planè non constet, canina sepultura non obtinet, sed honesta permittitur, modestatis tamen nonnunquam ceremoniis. *Carpzov. loc. cit. def. 380.*

III. Huc porro referuntur *Autocheires* seu *Proprietaria*. An interfectio sui ullo jure sit licita? jam non disputabimus: nemo fortassis præter Stoicos illam unquam defendit, utur ipse Seneca *Lib. 18. com. 17. vers. 4.* scribat: *Homicida sui insepultus abiciatur.* Quod de jure Civili certis casibus sit licita, ex variis Legibus evincere conatur Finckelthaus.

kelthaus *de jure sepulturae concl. 15.* nec mirum, cum plurimi veterum Ictorum fuerint Stoicæ sectæ addicti. Exempla quoque hanc in rem Catonis, Bruti, Lucretiæ aliorumque nota sunt, unde colligitur *αὐτοχρησίαν* apud Romanos non grande nefas fuisse: quin Tacitus *Lib. 6. Annal.* memorat, quod illorum qui de se statuisserint, & humata sint corpora, & testamenta firma manserint. Attamen Tarquinii (num Prisci an Superbi? Anteres non conveniunt.) tempore hæc consuetudo primum infracta esse videtur: narrat enim Plinius *Lib. 26. N. H. cap. 15.* quod cum Tarquinius cloacas populum facere cogisset, incertumq; esset an labor longior an periculosior passim concitâ necesse. Quiritibus tædium fugientibus novum & inexcogitatum antea posteaque remedium inveniit, ut omnium ita defunctorum corpora figerentur, spectanda simul civibus & feris volucibusque dilaceranda. Sed & aliæ moratiores Gentes Jus Naturæ hac in parte securæ propriam eadem summo perẽ detestatae sunt; inde Livius *αὐτοχρησίαν eadem mortem* appellat *Lib. 42. Hist.* ac Virgilius *informe letum Lib. 12. Aneid.* Inprimis autem Hebræi graviter in huiusmodi propricidas animadverterunt; testatur enim Josephus *Lib. 3. de bello Judaico cap. 25.* quod planè insepulti fuerint abjecti. Græcis nonnunquam moris fuit cadavera propricidarum amputatâ dextrâ abjicere, vid. *Æschin. in Orat. contra Ctesiphont. circa fin.* Nostris ac prope universalibus Christianorum moribus receptum est, ut *αὐτοχρησίαν* honestâ sepulturâ priventur & caninâ afficiantur: atque id ipsum jẽm in Concilio Bracharensi constitutum esse patet ex *c. 12. c. XX. H. 92. 5.* Elegantem quoque rationem suppeditat Grotius *de J. B. & P. Lib. 2. cap. 19. §. 5.* quod scilicet aliud supplicium in illos constitui non possit, qui mortem pro supplicio non habent. Attamen hæc omnia cum grandè salis accipienda, & juxta circumstantias ritè dijudicanda sunt. Aut enim (1.) quis de crimine quodam capitali atrociori confessus & convictus ob metum supplicii ad evitandam fortè infamiam & Magistratus animadversionem sibi ipsi violentas infert manus; aut (2.) ex alia causa famosa & minus laudabili, ex turpi fortè avaritiâ, seu ob as alienum vel aliam conscientiæ pravi notam mortem sibi accelerat; aut (3.) denique sine quadam animi malitia ex furore, demencia, melancholia vel alia impotentia mentis, lumine intellectus orbatus necem voluntariam

fubit. *Primo casu*, in primis si sententia jam fuerit lata, totalem sepulturae denegationem obtinere jam supra *cap. 2. §. 19.* observavimus, dum ejusmodi cadavera pro diversitate delicti vel concremantur, vel rota imponuntur, vel furca affiguntur. Inter milites tamen hoc supplicium in cadavera obtinere non videtur, licet seipfos metu poenae vita privarint, sed tantum sepultura inhonesta canina; ita enim disponitur in *Corpor. Jur. Milit. Brandenb. tit. 3.* Geschieht es aber, daß einer dee an Leib und Leben verflaget / und gefänglich eingesezt wäre / und könte eines schweren Lasters / welches im Rechte confiscationem honorum mit sich führet / überzeugt worden / und aber aus Antrieb seines bösen Gewissens / und aus Furcht der künfftigen Straffe sich selber umbs Leben gebracht / so soll dessen Leichnam von denen Henckern an einen uehrlichen Ort begraben werden. *Secundo* autem casu sepulturae honestae denegatio regulariter obtinetur, dum ita defunctorum cadavera a carnifice per fenestras dejecta, vel sub domus limine extracta in locum infamem & cadaveribus destinatum, Germ. Schind / Aker / Schind / Gruben. ut plurimum prope patibulum projiciuntur & canino more humanantur. Eiusmodi sepulturam expressis verbis dicitur Jus Prutenicum *Lib. 6. Tit. 5. 2. §. 5.* his verbis: Da es sich zutrüge, daß einer entweder aus Verweiffelung / Furcht und Angst das Leben / zeitlich Ehr und Gut zu verlieren / oder aus einer andern dergleichen Ursach / bösem Fürsatz und Gewissen sein selbst Todtschläger würder und also seiner eigenen Leib und Seel schändlich verderbete; Und er solche greuliche Missethat aus böshafftigem Gemüß / wie sehr gedacht / begienge / dem wird die gemeine Christliche Begräbnis billig denegiret / versagt und abgeschlagen. Und soll demnach gemeinem Brauch und Gewohnheit nach / doch auff Erkänntnis der Obrigkeit / dessem todter Körper am Galgen hinaus begraben werden. Jus Lubecense ita disponit: Wer sich selbst iddret / der soll in das Feld begraben werden. *L. 4. tit. 9. art. 2.* ubi per campum talem intelligi locum, in quo bestiae demortuae excooriantur, die Schind / Gruben / vel sub patibulo intelligi tradit Mevius *ad hunc locum nat. Conf. Carpzov. Jurisprud. Confist. Lib. 2. def. 376.* Neque immerito hoc ita introductum est; praeterquam enim quod ipsi avrocheires hac ratione quodammodo

dammodo pœna afficiantur maleficii, quod in propriam personam, homicidium nempe committendo patrarunt, alii quoque à tali facinore sunt deterrendi; Reipublicæ namque interest, ne civibus à hominibus hoc modo spoliatur. Sed nec hodie semper hæc canina sepultura obtinere solet, dum propitricidarum cadavera haud raro non sub patibulo, sed in loco peculiari vel extra cœmeterium, vel quandoque in cœmeterio, separato tamen angulò humanantur, ceu ex variis præjudiciis à Carpzov. *loc. all. n. 13. 15. 16.* allatis patet. Quin & illos, qui in ebrietate sibi ipsis manus violentas inferunt à Sepultura Ecclesiastica indistinctè non esse arcendos, asserit Balch. Gomez. *in tr. de potestate hominis in seipsum L. 1. c. 22. n. 17. sequ. vid. Heinr. Bodinus in Diss. de jure circa ebrietatum cap. 4. n. 84.* quod in primis obtinet, si circumstantiæ vel familiæ conditio id sydeant. *Tertio* tandem casu, si qui ex melancholia, furore vel impotentia mentis vitam sibi ademerunt, honesta sepultura privari non solent, neque etiam debent. Cum enim supra dictum, sepulturæ honestæ denegationem pœnæ esse speciem, nemo non videt, illas personas pœnæ subiici non posse, quia revera non deliquerunt: quia rectè potius commiserationem merentur, præsertim si vita antea benè acta testimonium adsit. Inde egregie quoque hac in parte disponit *Pr. Gand. N. Loc. alleg.* his verbis: *Zedoch/ wenn sich jemand/ der mit Unsinigkeit/ Tobsucht/ Verwirrung des Gemüths/ Gebrechen der Vernunft/ schwerer Krachtheit/ oder anderer Unmöglichkeit und Mangel des Gemüths getrieben/ und schnell begriffen/ den Todt vor der Zeit an sich brächte/ oder ihm anhöte/ dem soll vorgedachte Schmach nicht angethan/ sondern der Körper ob er gleich umkommen/ NB. zur Christlichen Begräbnis gebracht werden.* De ceremoniis tamen aliquid remittendum esse putat Carpzov. *l. c. def. 377 n. 10. sequ.* Verum & hoc iniquum videtur, cum talis remissio ceremoniarum, quæ contra communem consuetudinem sit, jam aliquid duri involvat; quapropter totam rem Principis vel Consistorii dispositioni relinquimus; forte etiam agnati superstites tristi hoc casu emergente magnam exequiarum pompam non desiderabunt. Caterum ad Aurocheires quoque referunt nonnullos, *Circumcelliones* seu *Scototopicos* dictos qui amore martyrii sibi ætatis vitam auferebant, ut violenter de hac

vita discedentes martyres nominarentur, v'd. c. 39. cap. XXIV. qu. 3. ubi in catalogo hæreticorum recensentur; his etiam honestam sepulturam denegandam esse asserit Wildvogel in *Disp. de eo. quod iustum est circa concion. funebr. cap. 4. §. 5.* Sed tales homines hodie vix amplius reperiuntur.

IV. Plures fortè qui caninâ vel asininâ sepulturâ regulariter afficiuntur, non occurrunt: nonnunquàm tamen in delictis frequentioribus in aliorum terrorem obrinere solet. Quibus verò aliàs honesta sepultura denegatur, adhuc multi supersunt, de quibus jam videndum. Et initio quidem secundum Jus Canonicum omnibus eadem interdicitur, *qui non vivunt in gremio Ecclesie*: Cum enim, ut in antecedentibus jam dictum, illo Jure Sepultura tota ad Ecclesiam referatur, spontè etiam sequitur, quod illius ii non sint participes, qui tanquàm membra ad Ecclesiam non pertinent. Inter hos autem primò communiter collocant *Hæreticos, cap. 8. X. de heretic.* Sed quinam sunt hæretici? Pontificii quemlibet religionis dissensum hæresin esse autumant: Quamvis enim in *can. 26. cap. XXIV. qu. 3.* differentia quædam inter hæresin & schisma constituitur, mox tamen additur: *ceterum nullum schisma non aliquam sibi consingit hæresin, ut restit ab Ecclesia recessisse videatur.* add. c. 34. cap. XXIV. qu. 1. Nostrates illos dicunt hæreticos, qui in fundamentalibus fidei articulis errant, errorem pertinaciter defendunt, & proindè nec in Verbi auditu, nec in Sacramentorum communione cum verâ Ecclesiâ participant. B. Gerhard. *Loc. de morte §. 90.* Sed hic iterum non omnes conveniunt quinam & quot sint fundamentales fidei articuli? item: penes quem potestas sit cognoscendi, utrum quis sit hæreticus nec ne? Nobis in hanc controversiam inquirere nec vacat, nec volupe est. Quod verò sepulturam honestam hæreticis denegandam attinet, vereor, ne tota hæc res ex intemperantia ac tyrannide Pontificiorum in conscientias originem traxerit. Sanè de Jure Civili Romano aliud obtinet: ita enim Imperator Martianus in *L. 9. C. de heretic. Humanam* inquit. *& piam hoc arbitrat, hæreticos permittit ut sepeliri LEGITIMIS SEPULCHRIS* & paulò post: *Hæretici LEGITIMO MODO UT CÆTERI SEPELIUNTOR.* Neque ratione hæc dispositio destruitur: In confesso siquidem apud omnes est, sepulturæ honestæ denegatio-

nem

heia esse speciem pœnæ, quæ non nisi delinquentibus infligi potest. Quid autem hæretici deliquerunt in Rempublicam? ejusmodi scilicet intelligimus, qui nullas turbas vel seditiones simul excitaverunt, quales suo sensu abundare sinimus, neque supplicio quodam vivos affici cernimus: Si ergo in vitâ à pœnâ sunt immunes, cur post mortem eidem debent subijci? In primis urget celeberrimus Conringius in *Dissert. de Majestatis civilis auctoritate & officio circa sacra* §. 122. quod inter se non pugnet hæreticum esse ac simul bonum ac honestum civem esse; quemadmodum ergo corpora civium in vna eademque Republ. pacifice ac honestè inter se vixerint, ita quoque eadem in uno eodemque loco honestè sepeliri possint. Non doctus non, quin ipsa Conringii verba huc apponamus. *Quoniam verò, inquit, ex hisce quæ hætenus disputavimus sole sit clavus hæresin aliquam ejus ordinis quæ de nos agimus, neque viz neque pœnâ aliquâ civili prosequendam, baud est etiam difficile judicatu, num hæreticis defunctis meritiò posse commune civitatis cœmeterium denegari. Nimirum honestâ sepulturam debetur utique honestatem civilem observantibus: hæresis autem non reluctatur illi honestati, itaque nec debent hæretici hoc honore privari.* Jam verò, uti quidem nunc est mos Christianorum, non datur alius locus honesti sepulchri, quàm in cœmeteriis eorum, qui in Ecclesia communione vivunt. Forè etiam non ex re est civitatis, uti sola professio fidei sepulchra distinguat. Quidni enim corpora civium uno loco condantur, qui vivi unius Reipublicæ fuerunt membra? Detestanda igitur est Pontificiorum sævitia, qui in nonnullis locis adeò imprudenter rigidi sunt, ut Evangelicorum exuvias ne quidem in hortis vel pascuis suis terræ mandari permittant, adeò ut etiam Nobilium corporibus parçitum non fuisse non nemo deploret. Imò ab humanitate planè alienum est hæreticos, credentes, defensores vel fautores eorum scienter, receptatores, defensores vel fautores eorum scienter præsumpserint Ecclesiasticæ tradere sepulturæ, usque ad satisfactionem idoneam excommunicationis sententiæ subjaceant; nec absolutionis beneficium mereantur, nisi propriis manibus publicè extumulent & projiciant hujusmodi corpora damnatorum. conf. *Illustr. Coccejus in Diss. de jure circa hæreticos* §. 33. ubi in fine addit, quod hæc in extrema barbarie audita non sint. Indemitius hæc in parte senserunt nonnulli ex ipsorum Pontificiorum castris; ita enim

enim Opratus Milevitanus *Lib. 6. contra Donatistas* scribit: *Quid referam etiam illam impietatem, de vestra conjuratione venientem: quia ad hoc Basilicas mundare voluistis, ut vobis solis cœmeteria vindicetis, non permittentes sepeliri corpora Catholica; ut terreatis vivos, malè tractatis & mortuos, negantes funeribus locum; si inter viventes fuerit certamen, odia vestra vel mors aliena compestat. Jam tacet, cum quò antea litigabas: quid insultas funeri? ceu refert eidemque ad stipulatur Besoldus in *vit. & mort. confider Polit. Lib. 3. cap. 1. §. 2.* nescio tamen an idem Besoldus Pontificius factus tam moderatus manserit? Quin imò fratres Puteani Lutheranis vicio vertunt, quò Agricola, quò nihil doctius, mortuum sepelire noletint, quia Pontificius manserat: Plane Italum quendam scripsisse & hortatum esse, ut sepelirent hominem Christianum; si modò vera sunt, quæ in *Scaligerianis* sub voce *Agricola* scribunt, hanc subjungentes *Epicrisin: Barbaries magna.* Et certè optandum foret, ut hujusmodi scandalosa exempla inter nostrates nullibi reperirentur, quale & hic in Prussia quondam contigisse testatur *Hartknoch in deſ Preußischen Kirchen-Historie Lib. 2. cap. 10. §. 16.* Interea tamen neque eò prolabimur, ut asseramus ita dictos Hæreticos eodem cultu divino hymnisque iidem adhibitis, quibus de sanctus beatus prædicatur, esse humanos; nam præterquàm quod ipsi hæretici talia non desiderabunt, neque necessarium est, ut quasi testimonium de illorum salute perhibeamus, ac nostris ritibus illorum doctrinam approbemus; sed hoc tantùm intendimus, ne in locum inhonestum abjiciantur, vel more minus honestò tractentur.*

V. In Imperio Romano-Germanico, prout trium illarum Religionum Pontificiæ, Lutheraniæ, & Reformatæ liberum exercitium per Instrumentum Pacis est stabilitum, ad eò ut nemo alterum hæretici ritulò petere impunè possit; ita quoq; Jus Sepulturæ commune est in tantum, ut si fortè Lutheranus vel Reformatus in loco Pontificio, vel vice versa Pontificius in loco Lutheranò moriatur, honestè in illorum cœmeterio sit sepeliendus, quemadmodum hujus rei observantia Wezlarix ac in aliis locis quoq; advertere licet: vid. *Instrument. Pac. Cæsareo Svec. art. 5. §. sive autem 35. ibi: multo minus publicè*

cœme-

cæmeteriis honoreve sepultura arceantur: ex quo loco Illuſtris Rhe-
tius evincit, quod illi, qui Pontificiis vel Reformatis honeſtam
ſepulturam denegant, graviter contra hanc pacificationem de-
linquant in *Differt. de jure Statuum Imper. cap. 4. §. 15. add. Ejuſ-*
dem Inſt. Jur. publ. Lib. 2. tit. 1. §. 31. Inde neſcio, annon nimis
præceps ſit conſilium quorundam, qui alienæ religioni addictis
honeſtam ſepulturam in totum adimunt. vid. Ludovic. Duntre in
caſ. Conſcient. cap. 22. ſect. 1. Quaſt. 12. & 23. Alii diſtinguunt inter
ſeduciores & ſeductos, ita ut his honeſtam ſepulturam conce-
dant, illis verò denegent apud Dedekennum *Volum. 1. Lib. 2. membr.*
2. ſect. 8. num. 9. 10. 11. 14. add. Balduin. *caſ. Conſcient. Lib. 4. cap. 11.*
caſ. 5. Sed illa diſtinctio nimium videtur eſſe ſubtilis. Magis
æquum eſt reſponſum Facultatis Wittebergenſis, quod reperitur
in *Conſiliis Witteberg. part. 1. tit. 3. pag. 225.* ubi ad *Quæſtionem* pro-
poſitam: Ob ein Apoſtata von der Lutheriſchen Lehr zur Pãbſtiſchen
oder ſonſt ein Papiſt mit Chriſtlichen Ceremonien zu begraben? inter
alia ita reſponder: An ihm ſelbſt halten wir dafür, daß ſolche Fälle
ſich wol begeben können/ daß Papiſten auff unsre Gottes Acker, wie
auch hingegen auff ihrs die Lutheriſchen können und müſſen ge-
leget werden/ ſalvã ſemper ingenuã Religionis profeſſione, wie theils vor die-
ſem Kriege/ theils im Lande noch ſchwebenden Lãufften geſchehen iſt.
Vermögens auch woll auffgerichtete Verträge/ ſo ſich auff den Reli-
gions-Frieden gründen/ da auch die/ ſo zur andern Religion treten/ keine
infamiam incurriten / auch poenã infamiæ nicht können notirt werden;
Aber die Ceremonien / Gefänge und Segen/ dadurch wir ſolche Leu-
te ſeelig preiſen / werden ihnen billig verſaget. Können hingegen
andere Pſalmen und Lieder geſungen werden / daß alſo durch dieſen
ſonderlichen Actum an einen Theil dem Ergerniß abgewehret/ als ob
wir ihre Lehre billigtem/ weil ihnen ja ſolche Ceremonien / Pſalmen und
Segen abgeſchnitten werden/ am andern Theil die opinio infamatio-
nis verhütet wird/ weil man ſie nicht als verruchte Ubelthäter/ oder Un-
menſchen verläſſet/ ſondern auff gewiſſe Maas begraben läſſet. Sed quid
mirum talia à noſtratibus non ſemper obſervari. cum & Pontificiis in
ipſo Imperio Rom. Germanicò ſapiffime Proteſtantibus honeſtam
hanc ſepulturam denegent: quàm frequenter enim conqueri audi-

mus Evangelicorum corpora caninò profus more tractari? In aliis regionibus ac regnis, quæ sub Papatu gemunt, adhuc duriora experiuntur fata, ceu ex tragicis Italia, Hispaniæ, Galliæ vicinæque Poloniæ exemplis cuilibet constat. Olim equidem in Galliâ per fahrberimum Edictum Nanticum Reformati honestæ sepulturæ erant capaces, dum propria iis, cœmeteria concedebantur, quemadmodum ex artic. 28. illius Edicti colligere licet, ubi hæc habentur verba: *Ordonnons pour l'enterrement des morts de ceux de la dite Religion par toutes les villes & lieux de ce Royaume, qu'il leur sera pourveu promptement en chacun lieu par nos Officiers & Magistrats, & par les Commissaires que nous deputerons à l'execution de nostre présent Edict, d'une place la plus commode que faire se pourra. Et les Cemetieres qu'ils avoient par ci devant, & dont ils ont été privéz à l'occasion des troubles leur seront rendus; Et paulò post: Enjoignons tres expressement à nos dits Officiers de tenir la main, à ce qu'ausdits enterremens il ne se commette aucun scandale &c.* vid. P. Matthieu *Histoire de Henry IV. Liv. II. p. 226.* Verùm post fatalem persecutionem res in alium devenit statum, ut nec illis hodie, qui peregrinationis causâ ibidem morantur & obeunt, locus honestus in illorum cœmeteriis assignetur: Ubi Protestantibus vitio veritè nequit, si in suis ditionibus jure retorsionis seu talionis adversus Pontificios urantur; Nisi fortè pietas Christiana aliud svadet.

VI. Quid verò de illis dicendum, qui aliis sectis sunt addicti, item de Judæis, Paganis, Ethnicis, Turcis & aliis ejusmodi fursurris homuncionibus, num & hi honestâ sepulturâ afficiendi? Indistinctè hoc affirmare videtur Petr. Müller. *in not. ad Struv. Synt. Jur. Civ. tit. de Religiof. & sum. fun. ib. §. 2. lit. (y)* ita scribens: Plane præter Religionis in Imperiò nostrò liberæ aliis sectis addicti nec ipsi à jure sepulturæ ex jure gentium debitâ arcentur, solennitates tamen temperantur pro re nata, & ex arbitrio judicis ecclesiastici. Ego distinguendum hic putò (1) an tales homines in Republica tolerentur nec ne? (2) si non tolerentur, an clanculum ibi ad vitam sustentandam subsisterint, num verò ex accidenti, fortè officii vel peregrinationis causâ ibidem morati diem supremum obierint? Priori casu si vivi fuerint tolerati, neq; pro inhonestis in Republ. habiti sunt, nulla apparet ratio, quare mortuis honesta sepultura sit deneganda? Hoc tamè

non

non asserimus, acsi infidelium cadavera in cœmeteriis Christianorum humari debeant, sed quod in peculiari loco, honesto tamen, ac more honesto possint sepeliri. Hinc Judæis hujus loci ante aliquot annos ex speciali Serenissimi Regis nostri clementia peculiarem locum ad humandos suos mortuos assignatum esse novimus. Posteriori casu si non tolerentur vivi, neque juris sepulturæ erunt post mortem participes. Si verò denique tanquam peregrini in officio constituti moriantur, honesta sepultura iis non erit deneganda, modò tamen paulò ante dictò. Sic cum aliquando Amstelodami Legatus Tartaricus mortuus esset, in cœmeterio Judæorum duobus milliariibus ab urbe sepultus fuit referente Schiltero *Exercit. ad ff. 21. th. 32.* Imò Meteranus *Lib. 23. ann. 1601 p. 165.* narrat, quod cum in eunte superiori seculò Rex Summatræ *Mahommedanus* Legatus ad Mauritium Principem mitteret, & primatius illorum Mittelburgi fato functus esset, honorificè fuerit sepultus, & quidem in cœmeterio Christianorum, *auff den alten Kirchhoff.* add. Petr. Müller. *in not. ad Struv. Synagm. l. c.*

VII. Inter illos, qui non vivunt in gremiò Ecclesiæ, referuntur porrò *Excommunicati*, seu ii, qui vel à totò corpore Ecclesiæ & cœtu fidelium sunt abscissi, vel tantum à perceptione Sacramentorum sunt exclusi; prior species excommunicatio major, posterior verò excommunicatio minor dicitur *cap. pen. X. de Sentent. excommunic.* His igitur etiam honesta sepultura denegatur *cap. 5. X. de privil. cap. 12. X. de Sepult.* *Clement. 1. de Sepultur.* licet tantum interdici & denunciati i. e. suspensi ab ingressu Ecclesiæ sint *dist. Clem. 1. de Sepultur.* inprimis tamen si manserint pertinaces, neque ante mortem Ecclesiæ fuerint reconciliati *cap. fin. X. de Sepult. cap. 5. X. de raptor.* Rationem hujus dispositionis suppeditat Pontifex Innocent. III. *in cap. 12. X. de sepult.* ubi ita loquitur: *Sacris est canonibus institutum, ut quibus non communicavimus vivis, non communicemus defunctis, & ut careant Ecclesiastica Sepultura, qui prius erant ab Ecclesiastica unitate præcisi.* add. Finkelth. *de Jure Sepulture concl. 13. lit. d.* Imò eousque rigor Juris Canonici sese extendit, ut si fortè contingat, quod excommunicatorum corpora vel per violentiam aliquorum, vel alio casu in cœmeterio Ecclesiastico tumulentur, rursus exhumari & procul ab Ecclesiastica sepultura

pulturâ ja Etari debeant, ubi tantam distantiam Glossa hic requirit
 ut voces clericorum cantantium inde non possint exaudiri: modò
 tamen ab aliorum corporibus discerni possint. *d. cap. 12. X. de Sepult.*
 quod inhumanum & à Religione prorsus alienum pronunciat Zieg-
 lerus in *Comment. ad Lancellott. Inst. Lib. 2. tit. 24. §. 10.* In nostris
 Ecclesiis utut Excommunicatio rarius dicitur, non tamen est ab-
 rogata, vid. Schilter *Inst. Jur. Canon. L. 2. tit. 5.* indè si talis fortè e-
 mergat casus, ut persona excommunicata absque poenitentia mori-
 riatur, minus honestè foret sepelienda quemadmodum expresse di-
 sponitur in *Ordinat. Eccles. Saxon. art. gen. 11. §.* Im fall do die ex-
 communicirte Person ohne Besserung aus dieser Leben abschiede / so
 soll das Pfarr. Volck nicht bey dem Begräbniß seyn / sondern sie ohne
 gebührliche Ceremonien durch die bestellten Todtengräber / doch außser
 halb des Kirchhoffes / als ein abgeschnittenes Glied der H. Christlichen
 Kirchen vergraben lassen. vid. tamen quæ contra excommunicatio-
 nis poenam disputat Titius in der Probe des Deutschen Geislich-
 chen Rechts *Lib. 3. cap. 6. §. 16. seq.*

IIX. His ulterius annumerantur impii, Verbi Divini & Sacra-
 mentorum contemptores, ceu colligitur ex *cap. 11. X. de poenitent. &*
remission. quamvis enim impietas erga DEUM non semper poenis hu-
 manis coërceatur, non tamen iniquum est, ut inter piorum & im-
 piorum corpora aliqua constituatur differentia, ne simili honore af-
 ficiantur; Nam præterquam ipse DEUS jam in V. T. impoenitenti-
 bus ac impiis sepulturam honestam denegat, ceu ex exemplis Jero-
 beami *1. Reg. XIV. 11.* Prophetæ illius, qui contra DEI mandatum
 cum alio Propheta ederat, *1. Reg. XIII. 22.* ibi: so soll dein Leichnam
 nicht in deiner Väter Grab kommen / aliorumque pater; etiam cum
 abusu nominis Divini conjunctum esset, si Verbum DEI in cance-
 nis & funebribus concionibus comprehensum ad sepulturam tali-
 um cohonestandam adhiberetur, qui fuerunt verbi contemptores
 & illudores: vid. Donte *Cas. Conscient. cap. 22. sect. 1. Qu. 12. §. 18.* De-
 dekenn. *Consil. Vol. 1. Lib. 2. membr. 2. sect. 8. n. 8.* Hinc B. Lutherus
 cuidam querenti: Wie soll ich mich halten / wenn ich in meiner Kir-
 chen Leute finde / die in zwanzig Jahren / oder sonst eine lange Zeit nicht
 seyn zum Sacrament gegangen? inrepedè respondit: Man lasse sie zum
 Teuffel

Seuffel fahren; und wenn sie also sterben / so lege man sie auff den Schindeleib. in *Colloq. mensal. pag. 164. add. Carpzov. Jurisprud. Consistor. Lib. 2. Tit. 24. def. 372.* ubi quoque præjudicium. Hæc tamen non aliter procedunt, quam si impietas illa sit notoria, pertinax, neque ulla pœnitentia sequatur. Jus Canonicum hanc denegationem sepulturæ honestæ ad illos quoque extendit, qui semel in annô non communicant *cap. 12. X. de pœnitent. & remission.* quod tamen in nostris Ecclesiis non attenditur. Magis ad hanc classẽm pertinent blasphemii impenitentes *cap. 2. X. de maledic.* qui pro ratione circumstantiarum hodiẽ etiam solent capitaliter puniri. Impiis quoque hoc in passu ebriosos & qui in ebrietate mortui sunt annumerat Bechmann. *ad tit. ff. de mortuo infer. n. 18.*

IX. Post illos, qui in gremiõ Ecclesiæ non sunt, adhuc alii sequuntur, qui sepulturâ minus honestâ afficiuntur, ubi in jure Canonico statim se offerunt ii, qui in *Torneamentis vulgõ detent Turmirent perierunt.* Hoc verõ non de quibuslibet torneamentis est intelligendum, sed tantum de illicitis, quæ non virtutis sed lucri ac quæritus gratiã instituuntur, dum milites ad ostentationem virium suarum & audaciæ temerè congregiuntur, undè mortes hominum & animarum pericula sæpè proveniunt, qualia Pontifex in specie prohibuit in *cap. 1. X. de torneament.* ac in iisdem pereuntibus honestam sepulturam interdixit. Secus autem obtinet in torneamentis licitis; in his enim primariõ virtus militaris spectatur, hinc etiam pro licitis habentur à Joh. XXII. Pontifice in *Extravag. cap. un. de torneament.* Ut ut ergõ in his quidam interierit, honesta tamen sepultura idcirco non caret, dum nulla culpa imputari potest ei, qui huic exercitio dedignus casu improvise perit. Ad priorem speciem Doctores comuniter etiam referunt illos, qui solius lucri causa in pugnã cum bestiis descendunt, quoniam talis pugna magis temeritatem quam fortitudinem præ se ferre videtur. vid. *Carpzov. loc. cit. def. 231. n. 9.*

X. Sed ejusmodi torneamenta hodie vix ac ne vix quidem sunt in usu; inde potius de illis dispiciamus, qui in *duellis feralem mortem subierunt.* Jam olim autem honestam sepulturam his denegatam esse reperimus; ita enim jam in *Concilio Valent.* quod tempore Lotharii Imperatoris Ao 855 Benedictõ III. Papã celebratum fuit, *cap. 12. constitutum*

tutum: Et quia ejusmodi juramentorum imò perjuriorum contentione etiam usque ad armorum certamina solet prorumpi, & crudelissimo spectaculo effunditur cruor belli in pace, statimus juxta antiquam Ecclesiasticè observationis morem, ut quicumque tam iniquè & Christianè paci inimicè pugnà alterum occiderit, velut homicida nequissimus & larro cruentus ab Ecclesià & omnium fidelium cœtu separatus ad agendam legitimam penitentiam modis omnibus compellatur. Ille verò, qui occisus fuerit, tanquam sui homicida, & propriæ mortis spontaneus appetitor, à Dominicæ oblationis commemoratione habeatur alienus; **NEC CADAVER EJUS JUXTA SANCTORUM CANONUM DECRETUM CUM PSALMIS VEL ORATIONIBUS AD SEPULTURAM DUCATUR.** Quod concilium reperitur sub tom. 3. concil. general. & special. pag. 891. Idem postea repetitum in Concilio Tridentino Sess. 25. cap. 19. ibi: *Et si in ipsò consilio decesserint, perpetuo careant Ecclesiasticâ Sepulchrâ,* vid. Aug. Vischer de duello provisò. pag. m. 43. seqv. Illustre hujus denegationis exemplum occurrit in Historiâ Gallicanâ in D. Philippin, fratre Ducis Sabaudiz, qui à Domino de Crequi annò 1599. fatali duello erat peremptus: de quo supra laudatus P. Matthieu *Histoire de Henry IV. Liv. 2. pag. 316.* ita scribit: *D. Philippin. fut enporté au logis. Les Religieux de Pierre-Chastel lui refuserent la sepulture selon les saintes constitutions de la police de l'Eglise, qui estime ceux qui meurent en cette sorte desesperéz & meurtriers d'eux mêmes, & fait passer la peine apres la mort, pour faire que la honte qui les poursuit dans le tombeau les detourne de cette licence.* Verum ejusmodi pœna alios à prinitu duellandi vix deterruit, addit enim modò dictus Matthieu: *Mais ni la defence de l'Eglise, ni celle du Roy, ni la privation de la sepulture, ni la crainte de la perte des biens, n'a pû empêcher cette étrange forcenerie & brutale fureur des duels &c.* usque dum modernus Galliarum Rex Ludovicus XIV. crebris iis que severis executionibus rem in meliorem statum deduxit. Ut verò ad sepulturæ honestæ denegationem rursus deveniamus, ea quoque hic in Prussia frivole duellantes manet, quemadmodum jam olim gloriosissimæ memoriæ Princeps Fridericus Wilhelmus Magnus in Edicto suo perpetuo sub dato Königsberg den 22. Junii 1657. laudabiliter disposuit, quod Juri Provinciali Prutenico *Lib. 6. Tit. 5. art. 1. §. 18. & 19.* verbotenus est infertum,

sertum, in cuius §. 9. hæc habentur verba: Der Körper dessen/der auff solche Art und Weise entleibet würde/ soll ohne Geläut und einige andere Ceremonien / weder in die Kirche noch auff den Kirchhoff / sondern auff der Stell und Ort des Quelles begraben werden. In novissimo verò Edicto ab Augustissimo Rege FRIDERICO Domino nostro longè clementissimo anno 1688. saluberrimè promulgatò hæc ita explicantur, ut differentia constituatur inter duellantes nobilis ac civici ordinis, & illi sepultura inhonesta, hi verò (*de quibus jam supra cap. præced. dictum*) suspendio puniantur: sic enim *ant. 7.* sonat: Wo einer bleibt/ so soll der Körper des Entleibten/ entweder daseibst/wo ein so unglückliches Duell vorgegangen / oder sonst an einen andern unehelichen Ort von dem Schinder/ wenn er ein Adlicher in loco inhonesto eingescharet werden: & pauld post; Im Fall auch das Duell einen so unglücklichen Ausgang gewinnen solte/ daß die Duellanten beederselts auf der Wahlstadt bleiben/ und ihr Leben einbüßen möchten; so sollen derselben Leiber/ wenn sie von Adel in loco inhonesto von dem Hencker begraben werden. add. Duell. Mandat des Fürstl. Hauses Sachsen Ernestinischer Linie *de anno 1709. den 7. Martii. s. 6.*

XI. In hunc locum etiam merito collocantur *Usurarii manifesti*, die essentlichen Wucherer / pessimum hominum genus, qui fenore ac usuris immodicis egenos pariter ac divites cruciant atque angunt, quos non incongruè pestem Reipubl. dixeris; rectè enim Cato non minus feneratorum peccare censuit, quam homicidam, referente Cicerone *Lib. 2. de officiis.* Inde ipsi DEO hi homunciones maximè sunt invisi *Exod. XXII. 25. Deuter. XXIII. 19. Ezech. XXX. 8. & alibi:* & Lycurgus eosdem sapienter à Republ. Spartana eiecisse legitur. Quin Imperatores iis notam infamiae imprimunt *L. 20. C. ex quib. caus. infam. irroget.* Rectè ergò Jure Canonico honesta sepultura privantur *cap. 3. X de Usur. c. 2. de usur. in tit. Clement. 1. de sepultur.* Modò tamen (1.) publice ea de re sint diffamati, vel ad minimum contra illos argumenta infallibilia prostant, *cap. 15. X. de Usur.* ibique Ungebaur *v. 11.* modò (2.) impenitentes maneant, nec (3.) usuras immoderatas ante mortem restituant, vel (4.) idoneè de restitutione faciendâ caveant. *alleg. text. add. Finckelth. de jure Sepult. concl. 13. lit. f. Quæ Juris*

Juris Canonici dispositio etiam in Saxonia expressis verbis est sancita & anno 1625. promulgata, *Rubric.* Wegen des unchristlichen hochstraffbaren Lasters des Wuchers s. so wollen wir zu Vorkommung ibi: hierüber auch / als öffentliche Leutschinder und Landverderber zum Beichtstuhl und tröstlichen Absolution oder Tische des Herrn durchaus nicht gelassen / auch nach ihrem Tode mit Christlichen und gebräuchlichen Ceremonien durchaus nicht bestattet werden sollen. vid. Carpzov. *Prax. Crim. p. 2. Qu. 92. n. 36. & 37.* ubi sequens quoque præjudicium: Würde C. H. geständig seyn/ daß er Georg Badern etlich Geld geliehen / und von 100. jährlichen 15/ oder mehr Gülden / als Zinse von Ihme genommen; so ist er &c. so er auch über das sich des Wuchers zu enthalten in Weienerung stünde; so würde ihm nach seinem Tode das Christliche Begräbniß billig versaget/ His usurariis ex communi consuetudine annuerantur Kipperer, die Kipper seu Eruscatores nefarii, quos improbiore adhuc aliis foeneratoribus esse & a furibus nisi solo nomine distare asserit Carpzov. *l. all. num. 39.* dum illorum avaritia, malitia & improbitas toti Imperio plus nocuit, quam vel extrema unquam usuraria pravitas, vel etiam furum dolus obfuit. Hi ergo uti merito poena afficiuntur, ita nec iniquè honesta sepultura privantur, quamvis nulla publica Constitutio desuper extet: Pronunciavit tamen hunc in modum Consistorium Wittebergense ad Quæst. Ob die Kipper und dergleichen Schinder zur Absolution und Heiligen Abendmahl zu lassen / auch ob sie ohne vorgehane Buße mit Christlichen Ceremonien zur Erden zu bestatten? ibi: auch wenn sie darüber in diesem peccato notorio versterben / mit Christlichen Leich. Ceremonien zur Erden zu bestatten/ ihnen mit gutem Fug denegiret und abgeschlagen werden kan, apud Ludov. Dunte *in cas. conscient. cap. 13. sect. 1. qu. 14.* Consentiant Theologi Jenenses apud Dedekenn. *Volum. 2. Consistor. Sect. 9. cap. 7. n. 1.* ibi: Bleiben sie (die Kipper) unbußfertig biß an ihr Ende müssen sie hernach ohne Ceremonien begraben/ und also vor todte abgestorbene Glieder der Christlichen Gemeine gehalten werden. De illis omnibus, quos hactenus enarravimus, *Agenda Brunsvicensis* sequentem in modum loquuntur: *Adulteri, scortatores, fures, usurarii & similes, qui ab omni usu Sacramentorum abstinerunt, & ad*

pastoria

pastoris sui vocem vitam in melius non commutarum, in flagitiis & sceleribus suis mortui ac sepulti, sepeliantur cum aliis Lutheranis in communi cœmeterio, sed tamen sine processione, sine cantu, aliisque Lutheranis ceremoniis.

XII. De Jure Canonico illud adhuc singulare est, quod *Monachi proprietarii*, seu illi religiosi, qui contra votum tempore mortis res proprias habet, honesta sepultura priventur: ita enim in *cap. 6 X. de Statu Monachor.* disponitur: *Quod si proprietarius apud quem inventa fuerit in morte, ipsa cum eo in signum perditionis extra monasterium in serquiliis subterretur, secundum quod beatus Gregorius narrat in Dialogo se fecisse.* add. *cap. 4. X. eod.* ubi jam sepulti planè exhumandi præcipiuntur: Quam dispositionem merito impiam esse dicit *Besoldus in Thesaur. Pract. voc. Begräbnisß*: Nos illam, quia Pontificios tantum tangit, illis quoque defendendam relinquimus.

XIII. Speciem inhonestæ sepulturæ quoq; habere videtur illorum humatio, qui *pœnâ capitali sunt affecti*, ita tamen, ut eorum corpora sepulturæ tradantur. Non enim semper cadavera punitorum sepeliri, sed pro diversitate delictorum vel igne concremari, vel etiam in furca aut rota insepulta relinqui, jam *superiori capite* observavimus. In aliis verò delictis capitalibus levioribus v. g. simplici homicidio sepultura quidem permittitur, sed talis, quæ vix honesta dici potest; liquidem nonnunquam planè sub patibulo humani solent; *sie werden unter den Galgen begraben.* Interdum tamen pro ratione circumstantiarum magis honorificè proceditur cum illis, qui honestioris sunt conditionis, quos in cœmeterii extremitate, vel loco aliquo separato, temperatis ceremoniis sepelire moris est. Idem obtinet in illis, quorum corpora post pœnam ab agnatis à Magistratu ad sepulturam petuntur; quæ iisdem negandâ non esse expressè sancitur in *L. 1. ff. de cadaver. punit.* ibi: *corporum eorum quæ impie damnantur, cognatis ipsorum negandâ non sunt;* & paulo post: *Hodie autem eorum in quos animadvertitur, corpora, non aliter sepeliuntur, quam si fuerit petitum & permittum.* Cujus Legis genuinum sensum suppeditat *Kulpifius de jure circa cadav. punitorum cap. 4. §. 2.* Et hic ergo videndum, quomodo sepultura concedatur, an solemnitas sepulturæ planè interdicator!

H

an

an verò temperata permittatur? Vix enim generaliter admitti potest assertio Kulpisii *loc. cit. cap. 5. §. 3.* quod hac sepultura semper quidem sit honesta, sed minus solennis. add. Petr. Müller *in not. ad Struv. Syni. J. C. vir. de cadav. puni. ib. III. lit. (a)*. An principis consensus hic sit necessarius, an verò Judicis vel cujuslibet Magistratus sufficiat? disputat B. Brunemann, ad *L. 10. C. de religiof. & sumpt. funer. n. 4 sequ.*

XIV. Quid vero de illis dicendum cadaveribus, quæ in viis publicis mortua reperiantur, an & illis honesta sepultura concedenda? Distingvendum hic existimo, an certa adsint indicia, quod talis homo seipsum interfecerit, an verò ab aliis fuerit occisus. Priori casu illa quæ circa autocheires §. 3. hujus capituli diximus, hic obtinebunt: Posteriori verò sepultura ei honesta nullatenus est deneganda; præterquam enim quod occisum etiam ignotum ausu temerario condemnare non licet, cum præsumptio innocentia in primis ex Christiana charitate pro quolibet militet; nulla quoque pena ei infligi potest qui nihil deliquit, quæ tamen est denegatio honestæ sepulturæ. vid. Carpzov. *Jurispr. Consil. Lib. 2. def. 375. n. 6. sequ.* Imò Jus Saxonicum sævæ Sepulturam occisorum, ita enim Sächs. L. N. *Lib. 7. art. 90.* Wird jemand gemordet auff dem Felde / und man da nicht weiß / wer es gethan hat / wer ihn dann erst findet und begräbet auff dem Felde / oder in dem Dorffe / nechst dabey / mit Wissenschaft seiner Nachbarn / er missthut darau nicht. Et allegat quoque præjudicium Carpzovius *alleg. loc. n. 12.* ubi consistorium supremum in Saxonia Præfecto cuidam ita notanter rescripsit: Was bey uns der Pfarrer zu Sebnitz wegen etlicher jämmerlich umbgebrachten und noch umbgebrachten todten Menschen angebracht / und daß sich niemand zum Begraben gebrauchen lassen wollet / beweglich geklaget / daß ihr aus inlegendem Extract seiner Aussage zu befinden. Wann dann Vermöge Geist und Weltlicher Ordnung versehen / auch die Christliche Liebe erfordert / Christen Menschen zu begraben / damit sie nicht von wilden Thieren und Hunden gefressen / auch umb solcher un menschlichen Härtekeit willen Gott zu grossem Zorn und Straffe nicht verurtheilt et werden möge; So hätte euch woll gebühret &c. Wird ist unser Begehren / ihr wollet unverzüglich daran seyn / daß solche

solche todten Körper durch gnugsahme tieffgemachte Gräber an Ort und Stelle/ do sie besunden bey Tag oder Nacht unverlänget &c. begraben werden. Ex quibus tamen verbis haud difficulter colligitur, quod licet talis sepultura pro inhonesta haberi nequeat, interim in summo gradu minus solennis sit, cum vel planè nulla vel exigua saltem ceremoniæ adhibeantur, neque in cœmeterio semper sepeliuntur, ejusmodi occisi. Cæterum illud adhuc hõc locò addendum, quod quamvis pietatis õpus sit hos homines sepulturæ tradere, cautè tamen hõc sit procedendum, ne sepultura ante denunciationem Judici vel Magistratui factam instituatur. Est enim pars Jurisdictionis cadaver occisum tollere, inde Magistratus autoritas & cognitio non est negligenda, ne quis ejus Jurisdictioni quid detractum velle videatur. vid. Finckelth. *de jure Sepult. comel. 10.* Accedit, quod nonnunquam ocularis inspectio in occisis sit instituenda ante sepulturam, qua de re in cap. sequi. adhuc dicendum erit.

XV. Neque illis sepultura honesta deneganda, qui in Repub. peregrini, vel planè etiam ignoti sunt; nam quoniam hoc commune est humanitatis officium, idcirco vel ex Jure Naturæ & Gentium alteri exhibendum. Scite hinc Seneca *Lib. 5. de benefic. cap. 20. Patrem, inquit, alienus in solitudine exanimem inveni, corpus ejus sepelivi, præstiti patri ejus quod ipse præstare voluisset, nec non debuisset: At si verum ignoro mortuo injeci, nullum in hoc habeo hujus officii debitorem, in publicum humanus.* Præterea omnes illi, qui in civitatem se conrulerunt, sive peregrini sive ignoti fuerint, dummodo nihil adversus eadem moliantur, ejus quoque beneficiis & juribus, quale & honesta sepultura est, sui debent. Nec obstat, quod tamen in ignotis de eorum vita ac morum probitate nulla adsint testimonia: Nam ad minimum tam diu pro illis præsumptio bonitatis militabit, donec contrarium probatum fuerit.

XVI. Idem judicium ferendum de illis, qui ex casu fortuito ac improviso minus felici morte abripiuntur; cum enim & hi nulla profus culpa, multo minus dolo aliquo pereant, nulla appareat ratio, quare honesta sepultura illis sit deneganda? Huc pertinent infantes, qui vel in curia nutritum opprimuntur, vel aliò fatò intereunt: Item illi quibus mors per improvisam submersionè conungit, vel qui è turri vel

adibus decidunt, vel alia ratione diem obeunt supremum. Inde cum in Saxonia quondam nonnemo ex oberariis rei metallicæ, in certo quodam loco profundo, quem illi Schacht vocant, mortuus reperiretur, & confistorium supremum de ejusdem sepultura confuleretur, ita hoc rescripsit: Wir haben euren eingeschickten Bericht des vorm Jahr in Schacht gefallenen und wieder gesundenen Berg-Schmiedes G. M. von der Freundschaft begehretes Begräbniß betreffende/ verlesen hören. Wann er dann seines Christlichen Lebens und Wandels gutes Zeugniß erlanget; also ist unser Begehren hiemit/ insofern keine gründliche Nachricht vorhanden/ daß er sich selbst vorsehtlich in das Schacht gestürzet/ ihr wollet seinen Körper auff seiner Erben und Verwandten Inhalten mit gewöhnlichen Kirchen-Ceremonien zur Erden bestatten lassen. vid. Carpzov. *JPd. Confsf. Lib. 2. def. 38. n. 15.*

XVII. *An verò & infantes vel mortui nati vel antiquam baptizati fuerint, sepulturâ Ecclesiasticâ & honestâ privandi sint?* non incongruè hic quaeritur: Pontificii ferè affirmant, dum tales infantes non in beatorum sede sed in limbo infantum latitare asserunt, idcirco illos in cimiterii angulum absque ritibus & solemnitatibus detrudunt. Apud nostrates verò aliud obtinet: cum enim illis beatitudinem non denegemus, quare eosdem honesta sepultura privaremus? inprimis cum nulla ipsis culpa possit imputari, quod non sint baptizati, vid. B. Dn. Ranger in *Disp. de Jure Baptismi cap. 3. §. 3.* Inde expresse disponitur in der Nieder, Sächsischen Kirchen-Ordnung: Endlich wollen wir auch uns mit unsern Christlichen Begräbniß/ von den Papisten hie absondern/ daß wir mit nichten wollen zulassen/ daß die ungetauften Kinderlein/ so etwann in Mutterleibe gelebet/ und todt auff die Welt gebohren/ mit der Eltern und fürnehmlich der Mutter schmerzlicher Traurigkeit und Anfechtungen/ nicht solten Christlich begraben werden. Denn was von solchen Kindern nach Gottes Wort zu halten/ haben wir zuvor an seinem Orthe gemeldet. Datum sollen sie mit allen Christlichen Ceremonien/ Geleute und Gesänge zur Erden bestätiget werden. vid. Dedekenn. *Confsf. Vol. 1. Lib. 2. Sect. 8. n. 22. 3. & 4. Dunce cas. conscient. cap. 22. Sect. 1. Quæst. 12. 14.* Egregiè quoque hac in parte sancitum est in Ordinat. Eccles.

Eccles. Sereniff. Vinarienf. Ducum *part. 2. cap. 17. S. 9.* ibi: Demnach mit Begräbniß der ungetaufften Kinder / oder so in Mutterleibe gelebet / aber todt auff die Welt kommen / nicht einerley Ordnung bisher gehalten worden / indem etliche Pfarrer dieselbigen nicht mit den Schülern / wie die getaufften Kinder zum Begräbniß beleiten / etliche auch nicht an die Ort begraben wollen / da andere Christen begraben seyn / dadurch dann Christlichen Eltern nicht allein groß Betrübniß gemacht / sondern offermahls die Mütter / als der schwächste Werkzeug / in grosse Ansechtung gerathen. Und aber der Christen Seelicheit in solchen eussersten Nothfällen / indem die Kinder doch durch das Gebeth der Eltern und Christlichen Gemeinde dem Allmächtigen (Vermöge seiner Verheißung / da er sagt: Ich bin dein Gott und deines Saamens nach dir) befohlen / nicht also an die H. Tauffe gebunden / daß sie darum und wegen derselben verdammt werden solten: wie denn viele Kindlein im alten Testament / so vor dem achten Tage / und also unbeschnitten gestorben / gleichwol ungezweifelt seelig worden seynd: Der Ursachen dann auch an solcher Kinder Seelicheit / die also durch das gläubige Gebeth der Kirchen-Diener solche Kinder nicht weniger als die andern mit Christl. Ceremonien / nach jedes Orts Gebrauch zur Begräbniß begleiten und bey andern Christen zur Erden bestatten. In Ordinatione tamen Ecclesie Magdeburg, *cap. 12. §. 6.* aliqua additur differentia: ibi: Es sollen auch die zeitigen Kinder so vor Mutterleibe gelebet / aber verstorben / imgleichen solche unzeitige / so in Mutterleibe gelebet / aber todt auf die Welt gekommen / mit Christlichen Ceremonien / jedoch daß der an ẽhlichen Orten am Tage des Absterbens erwachsener Personen gewöhnliche Leichen-Zug nachbleibe / begraben werde werden. *vid. Wildvogel de iure embryonum lb. 39.*

XIIX. Eadem ratione ex Pontificiis nonnulli puerperis in puerperio mortuis sepulturam honestam siuolè denegant, dum in ea sunt, opinione, ac si puerperæ sint impuræ ac inimpunitate mortuæ, & in deperillarum sepulturam Ecclesia polluatur. Verùm quis non aduertit hanc rationem nihil habere in recessu: quoniam enim est illa impuritas puerperarum & num ea in morali quodam turpitudine consistit?

fit? ut propterea supplicii nota, quæ est denegatio honestæ sepultura, affici debeant. Nec obstat illas tamen in Veteri Testamento pro impuris habitas fuisse; nam illa lex tantum fuit ceremonialis, adeoque hodiè nos non amplius stringit: inderecè quoque disponitur in *cap. un. X de purificat. post partum* quod mulier statim possit ingredi Ecclesiam post partum, neq; teneatur abstinere per aliquot dies secundum Legem Mosaicam. Apud nos nullum planè hæc de re est dubium. Conf. Illustr. Stryck. *de jure funerandi cap. 1. §. 10.*

XIX. Sed quid de illa consuetudine dicendum, quæ in Holsatiâ viget, quâ debitores qui in obstagiò moriuntur, honesta sepultura privantur? quale exemplum, quod superiori seculo in pago quodam Slesvicensi *Gertorp* dicto contigit, refert Venerandus Senex Consultissimus Dn. Reyherus Jctus ac Professor Kiloniensis Fauctor noster in *Disput. ante annum habitâ de singularibus quibusdam obstagii juriibus §. 27.* scil. Nobilem quendam ex Svevorum familia oriundum & in obstagio mortuum, stillicidio templi suppositum fuisse; corpus verò ejus diuturnitate temporis non corruptum, sed spongiosum, acquisivisse habitum, unde sæpè à lascivis pueris ex capulo extractum & instar militis excubias agentis erectum, tandem verò Serenissimi jussu sepultum fuisse. Equidem publicam desuper Constitutionem me legisse non memini, neq; recens fortè hujus rei exemplum allegari poterit; interim aliquando morem illum viguisse certum est, & fortè per consuetudinem, Principis conniventia accedente introductus esse videtur. Quanquam verò superiori capite illud improbaverimus, quando debitorum corpora planè insepulta relinquuntur, ita è contrario non adeò iniquum videretur, si debitoribus in primis malitiosis, qui inordinato luxu propria, culpa & alienum sibi contraxerunt, aliosq; deceperunt, in terrorem aliorum honesta sepultura denegetur. Apprimè huc quadrat, quod Quintilianus in *Declamat. 274* scribit: *Non satis paraverunt Majores eas penas constituere, quas possit aliquis excipere in vita: multos magis tangi sepultura; ad cogitationem post se futurorum, plerique gravius moventur.* H. I.

XX. Reliquos quibus de Jure Pontificio honesta sepultura denegatur, sicò pede præterimus; quorum referuntur *Violatores Ecclesiasticorum, violentas Ecclesiasticis personis inferentes manus, incestu sese polluentes*

polluentes & alii de quibus in *cap. fin. X. de sepule.* Non tamen prius illa animadversio contra illos locum habet, quam si pro his sceleribus excommunicationis vinculo subiecti fuerint, nec absoluti. His quoque annumerant eos, qui *Presbyterum tutorem testamenti constituant*, per *c. 14. dist. 88.* vid. Petr. Gregor. Tholosan. *Synrag. Jur. Un. Lib. 2. cap. 13. n. 10.* cujus rei consequentiam neque per tubum opticum perspicere licet. Huc etiam pertinent *Antipapæ*, seu Pseudopontifices, qui Pontificibus legitimè electis sese opponunt, thronumque Pontificalem usurpant. Sic Anaclei sedem Pontificiam contra Innocentium III. occupantis cadaver miserabili pompa elatum, atque in latebris sepultum fuit. Eadem fata expertus est Octavianus, à Frederico Barbarossa contra Pontificem legitimum Alexandrum III. electus, qui vita functus à Canonicis majoris Ecclesie in Lucensi civitate indignus sepultura habitus est: ceu ex Henr. Spond. *de comee. p. 2. L. 2. c. 4. n. 8.* narrat Christ. Wildvogel in *Dissert. de eo quod iustum est circa rationes fenebres cap. 4. §. 4.* quos ita tenuisse sufficiat.

XXI. Magis hic quærare expedir. *An ob paupertatem Sepultura honesta alicui sit deneganda?* quotidiana enim docet experientia ritus ac ceremonias ac alia honestæ sepulturæ signa maximam partem dependere à parata pecunia. Equidem Jus Canonicum non permittit, ut quidquam pro sepultura exigatur; impium enim visum fuit, ea habere venalia, quæ divini juris sunt, adeo ut Simoniæ crimen incidant, qui sepulturæ nomine aliquid postulari. *cap. 8. 9. 29. 41. X. de Simoniâ.* quæ dispositio non adeo iniqua videtur; indè non ita pridem Dn. Brucknerus integra dissertatione defendit *sepulcrum gratis esse concedendam*, daß die Vergräbnisse denen Rechten und der Billigkeit nach umsonst und ohne Entgelt verstatet werden solten: cujus rationes non omnino sunt contemnendæ. Sanè Alphonsus Arragonum Rex Pastorem quendam pagi per biduum in foveâ ad lumbos usque terra circumfusa retinuit, quod viduæ cujusdam maritum sine pretii numeratione sepelire voluerit. uti ex Joach. à Beuß narrat *Carpzov. Jurispr. Consist. Lib. 2. def. 391. n. 3.* & certè ejusmodi lucra tantùm non commercium quoddam sapere videntur. Verum enim verò cum & Ecclesie ejusque ministrorum ratio sit habenda, non inconuenienter apud nos introductum est, ut non tam pro sepultura quam occasione ejus

ejus Ecclesiarum, Pastoribus, Scholæ aliisque ejusmodi personis honorarium offeratur, quod etiam Legibus Ecclesiasticis hinc inde est constitutum. Imò inter ipsos Pontificios dispositio Juris Canonici non tam rigide observatur, quemadmodum Zieglerus in not. ad Lancelot. Inst. Jur. Can. Lib. 2. tit. 24. §. 15. probe advertit. Quod autem pauperes concernit, qui tantas opes non reliquerunt, ut sumptus ad sepulturam ritè peragendam solvi possint, sed usò cavendum, ne ea propter inhonestè vel in locum minus honestum sepeliantur; paupertas enim non est delictum, ut quis propter illam puniri possit. Indè egregiè sancitum est in Ordin. Eccles. Saxon. tit. general. 15. §. Derwegen den Kirchen-Dienern zu befehlen/ daß sie mit besondern Ernst ihre Pfarr- Kinder vermähnen/ weil solches nicht allein wieder Glauben und Christliche Liebe/ daß man die Glieder des Leibes Christi also verächtlich halte und hinwegwerfe/ sondern auch wider die Natur selbst/ daß sie solches abschaffen/ und jedes Orts Obrigkeit diese Anordnung thue/ daß die Armen so wol als die Reichen ehrlich zur Erden bestätiget werden. Et in Decreto Synodali de anno 1624. §. Mit Bestattung der Christen abgeseibten Körper gezemet sichs auch nicht anders/ dann daß gebürlich umbgegangen/ und von den überbleibenden die in Gott entschlaffen/ ob sie schon arm auf der Welt gewesen/ ehrlich in ihre Ruhe/ Betstem gebracht werden. Neque fortè illi, quorum operæ ad exequias requiruntur, pietas intuitu à pauperibus quicquam desiderabunt. vid. Carpov. loc. cit. Lib. 2. def. 374. n. 9. seq. Quinimò etsi tandem nonnulli ritus vel ceremoniæ in pauperum sepultura intermittantur, illa tamen non pro inhonestâ sed pro minus solemnî habenda erit.

XXII. Ut colophonem huic capiti imponamus, etiam de illis hic videndum, qui tempore pestis moriuntur, an non iis honesta sepultura denegetur? Equidem tristis experientia his temporibus affatum docuit, plurimos contagiosa morte peremptis sine ullis ceremoniis ac ritibus sæpe sine loculo absq; ullis exequiis à Vespillonibus non in cœmeterium, sed in alium locum separatam sine psalmis & campanis esse humatos: & ita quoq; dispositum fuit à Serenissimo Rege in dem Königl. Pest. Reglement de anno 1709. §. 25. ibi: Stirbe jemand an der Seuche/ so ist die Leiche von denjenigen/ welche dazu die Obrigkeit

Obrecht bestellen wird / wo an dem Ort kein Kirchhoff / an einem besondern Ort auffer dem Dorff / der von dem Wege entfernet ist / ohne Zeit-Verlust / auch sonder alles Gefolge zu bringen und zu begraben. Quæ omnia certè vix speciem honestæ sepulturæ habere videntur. Verùm absit, ut has sepulturas ignominiosas pronunciemus; nam [1] solennitates pestis tempore non in pœnam alicui, (neque enim quidquam deliquerunt contagione correpti,) sed ob utilitatem publicam denegantur, partim ne frequentior confluxus hominum sit nocivus, partim ne per nimios apparatus tot cadaverum humatio tardetur: quicquid igitur in utilitatem publicam constituitur, alteri non potest esse ignominiosum. [2] in confessio quoque est, omnem exequiarum solennitatem dependere à voluntate Principis seu Imperantis, hujus enim auctoritate Agenda & Ordinationes Ecclesiastica sunt promulgata: Si verò Princeps circa illas solennitates certis ex causis dispensat, vel illas planè tollit, quis tantæ erit audaciæ, ut hæc inhonesti quidpiam involvere autumat? Accedit [3] quod hæc sepultura tempore pestis non instituat in loco inhonesto, sed in specie ad hunc usum electo & separato vid. Carpzov. *J. P. d. Conf. Lib. 2. def. 394.* neque à personis inhonestis v. g. Carnifice aut licitoribus, sed à Vespillonibus ad hunc actum constitutis, quos honestas esse personas multis argumentis probavit Dn. Willenberg. Professor Gedanensis in *Disput. de jure Vespillonum cap. 2. §. 10.* Et ex his ac aliis rationibus firmiter concludi potest sepulturam tempore pestis sine ritibus acceremoniis celebratam non esse inhonestam vel ignominiosam, utut minus solennis rectè appellari possit. confer. Consultissimus Dn. Stein / *Fautor noster in elegant. Disput. priori de jure Pestis §. 10.*

CAPUT IV.

De

DENEGATIONE SEPULTURÆ CERTO IN
LOCO, CERTO TEMPORE, ET OB
CERTAS CIRCUMSTANTIAS.

I

SUMMA-

SUMMARIÆ.

I. Jure Civili Rom. sepultura denegatur in illò loco, ubi quis Jus sepeliendi non habet.

II. In civitate Jure Romano non permittitur Sepultura, nisi Illustribus & Virginitibus Vestalibus.

III. Jure Canon. & moribus extra cœmeterium sepultura denegatur; aliud tamen tempore pestis obtinet.

IV. Quibus sepultura in templis denegatur?

V. In sepulchro familiari sepultura denegatur ei, qui non est de familia.

VI. In hereditario, qui non est heres.

VII. An hereditatem repudians sepulchrum hereditarium possit denegari?

IX. An Liberis emancipatis & exhereditatis.

IX. An Emtori hereditatis?

X. An heredi fideicommissario?

XI. Jure Civili sepultura denegatur in monasteriis diversi sexus?

XII. Relegati in illò loco, ex quo relegati, sepeliri nequeunt.

XIII. An Parochiani in alia quam suâ Parochia sepeliri possint?

XIV. Tempore nimis festinato prohibetur Sepultura; nisi tempore pestis.

XV. An certis diebus vel horis denegari possit sepultura?

XVI. De illis quibus sepultura ante ocularem inspectionem denegatur.

XVII. An sepultura ob abitum possit impediri? ubi de arrestatione cadaverum.

XIX. Denegatur sepultura, si quis cum nimio ornatu, vel more inconsueto velit sepeliri.

Postquam jam de Denegatione non solum totali, sed etiam sepultura honeste egimus, nunc in hoc capite adhuc dispiciendum restat, qua ratione sepultura certo in loco, certo tempore & nonnunquam ob alias circumstantias ad tempus denegatur. Quod igitur primo locum attinet, aliud Jure Civili Romano, aliud Jure Canonico & moribus est constitutum. Illo Jure cuilibet integrum erat privata autoritate sepulchrum sibi destinare, & locum religiosum facere *S. Insuper de R. D. L. c. S. 4. ff. eod.* Hoc tamen non aliter contingebat, quam si corpus hominis mortui animo sepeliendum in locum, ubi sepeliens jus habebat sepeliendi, actualiter illatum fuisset. Inde denegatur de Jure Civili mortuum in talem locum inferre, ubi

comprobat Kirchmann. *de funer. Rom. Lib. 2. cap. 20.* sed tandem plane in Legem abiit; ita nempe in Legibus XII. Tabb. disponitur: *Hominem mortuum in urbe ne sepelito, neve urito*, teste Cicerone *Lib. 2. de Legib.* quæ dispositio postmodum quodam Scto Consule Duillio circa annum U. C. 490. est confirmata, & tandem ab Imperatore Hadriano repetita sub pena quadraginta aureorum; ita namque Ulpianus in *L. 3. §. 5. ff. de Sepulchr. violat.* Divus Hadrianus, inquit, *rescripto penam statuit, quadraginta aureorum in eos, qui in civitate sepeliunt, quam fisco inferri iussit, & in magistratibus, eadem qui passi sunt; & locum publicari iussit, & corpus transferri.* Et hoc non tantum in ipsa Urbe Româ erat interdictum, sed deinde quoque ab Imperatoribus Diocletiano & Maximiniano ad quævis municipia extensum in *L. 12. C. de religiof. & sumpt. fun.* ne scilicet sanctum municipiorum jus pollueretur: imò in ipsam tandem Urbem Constantinopolitanam hoc interdictum emanavit. *L. 6. C. Theod. de sepulchr. violat.* Si de ratione quaeramus, quare sepultura intra urbis pomeria fuerit prohibita? duplex potissimum suppeditatur à Scriptoribus; *Prima* est ne sacra civitatis funestentur; nam Romani in eâ opinione fuerunt, ac si id, quod Diis superis sacrum, vel solo adpectu aut contactu rei funestæ contaminetur, inde neque cadaver mortuum tanquam impurum tangere licebat, quæ Romanorum instituta ex Judæorum Legibus promanasse putat Kirchmann. *loc. cit. cap. 21.* *Secunda* est, ne ad rationem propter exhalationes foetidas inficeretur & homines exinde in civitate damnum incurrerent: quæ majoris adhuc momenti videtur priori, dum utilitatem publicam concernit; rectè enim Cicero alicubi asserit, ita respiciendos esse mortuos, ne vivis noceant. His nonnulli adhuc *tertiam* addunt rationem, ne scilicet locus publicus privata religione obligaretur, add. J. Paulus *Lib. 1. Recept. Sent. tit. 21. §. 2.* Tamen si verò adeo severè sancitum fuerit, ne in urbe sepelirentur defuncti, attamen successu temporis multa in ipsa Urbe Roma sepulchra exiisse reperimus. Ita namque ipse Cicero *Lib. 2. de Legib.* scribit: *Quid: qui post XII. tabb. in urbe sepulti sunt clari Viri? M. Credo, Tiro, fuisse aut eos quibus hoc ante legem virtutis causâ tributum est, ut Publicola, ut Tuberto, quod eorum posteri tenuerunt: aut eos, si qui hoc, ut C. Fabricius, virtutis causâ, soluti iegibus consecuti sunt.* Ex quibus tamen verbis non obscure colligitur, quod talis sepultura in urbe non nisi illustribus

quod defunctorum proximi ad sacra loca venientes sepulturamque conspicientes, suorum recordantur, & pro eis pias preces fundunt. Unde mortuorum sepultura & cœmeteria apud illos Ecclesias, & monasteria ex antiquo disposita esse comperuntur, in quibus religiosorum conventus sunt constituti, ubi orationes, & missarum solennia tam pro vivis quam pro defunctis frequentius celebrantur. Verum nemo non videt hæc argumenta non solum Papatum sed & Gentilismum sapere, inde egregie eadem quoque confutavit Zieglerus in *Comment. ad h.l.* Quicquid tamen huius rei sit, apud Protestantes hinc inde cœmeteria templis adjuncta esse cernimus, quæ quidem consuetudo nec laudanda nec vituperanda sed magis toleranda videtur. Interim, dum paulo ante diximus, cœmeteria publici juris esse, sponte quoque fluit nemini licere mortuos propria autoritate vel in fundo suo vel in ædibus vel alio in loco extra cœmeterium clam sepelire: hoc enim esset Leges ac Constitutiones Ecclesiasticas frivole violare. Quin et si quispiam auderet mortuum in alium quam cœmeterii locum inferre, ille tamen locus non solum non fieret religiosus, dum totus is actus prohibente Lege esset susceptus adeoque ipso Jure nullus, sed inferens poenâ quoque foret afficiendus. Hinc matri cuidam, quæ filium suum clam in horto sepeliverat, dictam fuisse poenam quinquaginta thalerorum narrat Bechmann. *ad tit. ff. de religios. & sumpt. fun. num. 19.* aliud tamen dicendum, si illa licentia mortuum alio inferendi à Principe impetretur, vid. *Dn. Stryk. in Disp. de jure funerandi cap. 1. §. 13.* Et inde quoque inanis videtur esse controversia, quando quaeritur: *An Jus Civile circa loca religiosa sublatum sit per Jus Canonicum etiam quo ad effectus Juris Civilis?* de qua disputant Faber, Donellus, Decianus & alii; nam quoniam Jure Canonico nullus locus dicitur religiosus, nisi autoritas Episcopi accedat, apud nos Principis vel Consistorii, quilibet videri principali requisito deficiente, nihil quoque religiosi in ejusmodi locum induci: hinc Jura illa se non tam tollunt invicem, quam ex diversis principiis concludunt. conf. *Just. Bernh. Hoyer. de Jure sepulti. aph. 18.* Caterum illa, quæ de sepultura non nisi in cœmeterio celebranda hætenus diximus, exceptionem patiuntur, tempore pestis, tunc enim vix permitti solet, ut omnia cadavera in cœmeterio consueto sepeliantur; facile enim evenire posset, ut frequentia funerum

aër

aer exhalationibus putridis corrumpetur, & sic vivi inficerentur; solent tamen & illo tempore publica autoritate certa quadam loca assignari, vid. Carpzov. *Jurispr. Consist. Lib. 2. def. 395.* Et hæc omnia, quæ hæcenus latius disseruimus, Praxi quoque Regni nostri Prussici sunt congrua, ceu patet ex Receptu Visitationis Ecclesiæ Angerburgensis de An. 1707. ubi ad instantiam Admodum Reverendi Domini Archipresbyteri Rastenburgensis ad §. 13. *Instructionis Regiæ* sequentia notata fuerunt: Die Todten sollen auff hoher Noth in denen Vestilens Leustien auf den Kirchhöffen Christlich und icht auf die sogenandte Mogillen oder seßter wehltie Feld Kirchhöffe weil dadurch an dem Irconvenientien zu geschweigen ein merckliches den Kirchen Jarraden abgethet / voraus aber jähtlich keine vollkommene Zahl der Verstorbeneden Jhr. Königl. Majestät dadurch eingeschicket wird / bey Vermeidung drey Mark Kirchen oder gewisser Leibes. Straffe begraben werden. Die Schulzen und Eltsten aber sollen darauf halten / damit sie nicht in gleiche Straffe verfallen; es sollen aber dennoch die Feld Kirchhöffe auf allen Fall der Vestilens (die Ort in Gnaden verhäte) umbgezäunet werden / damit die Hunde und andere Thiere die Todten in der Erde nicht anfallen mögen.

IV. Cum vero successu temporis etiam in templis Christianorum corpora fuerint sepulta & adhuc sepeliantur, videndum hic quoque quibus hoc privilegium competat, & quibus denegeretur. Primis Christianismi temporibus vix quisquam in templo humatus est, neque forte tanta ædificia fuere, ut sepultura in illis perfici potuerit: sub Christianis vero Imperatoribus hæc consuetudo inchoasse videtur, ipsi Constantino M. & Honorio ansam præbentibus, quorum hic Romæ in templis Petri, ille Constantinopoli in porticu templi Apostolorum sepelire voluit: postmodum tamen nimia forte frequentia Legibus hoc iterum fuit prohibitum; nam in Codice Theodosiano hæc reperitur sanctio: *undeis ev iudicia dat vero vergov, nullus in Ecclesia sepellat mortuum.* Huc etiam referunt *L. 2. C. de SS. Eccles.* ubi hæc habentur verba: *Nemo Apostolorum vel Martyrum sedem humanis corporibus existimesse concessam,* de qua tamen Lege videatur Brunne manus in *Commentario n. 3.* Imò in Concilio Braccarensi *can. 18.* constitutum fuit, ut corpora defunctorum nullo modo in Basilicas sanctorum sepe-

sepelirentur, sed si necesse est, de foris circa murum Basilicæ. Verùm deinde iterum permillum fuit in Ecclesia sepelire, initio quidem tantum Sacerdotibus, Episcopis, Abbatibus, mox tamen & aliis sic namque in Concilio Triburienfi *can. 17.* sancitum: *Nemo in Ecclesia sepelitur, nisi forte talis sit persona Sacerdotis, aut cuiuslibet iusti hominis, qui per vite meritum talem vivendo suo corpori defuncto locum acquisivit add. c. 18. ca. XIII. qu. 2.* Rationem quare sepultura in Ecclesiis sit recepta tradit Gregorius Magnus in *c. 17. ca. XIII. qu. 2.* his verbis: *Cum gravia peccata non deprimunt, hoc prodest mortuis, si in Ecclesia sepeliantur, quod eorum proximi, quoties ad eadem sacra loca veniunt, suorum, quorum sepulchra aspiciunt, recordantur & pro eis Domino preces fundunt, quam rationem merito ineptam vocat Finckelth. de jure Sepulture cont. 18. lit. b.* Sequioribus temporibus superbiam hominum eò processisse, ut & milites, & qui pessimè vitam egerunt, in Ecclesiis sepeliri ceperint dolet Ziegler in *Comment. ad Inst. Jur. Can. Lancelloet. §. 1.* Apud nos morem illum retentum esse cernimus, quo sepultura in templis instituitur, num bene an male? jam non disquiremus: Nonnemo illum planè Juri naturali contrariari diserte asserit; sed connexionem hujus asseri perspicere non licet. Excusemus potius hanc consuetudinem cum Carpzovio in *Jurispr. Consistor. Lib. 2. def. 389.* exinde, quod non solum dignitas & fama ex loco consecrato accedat defuncto, sed etiam quod tutior ejusmodi censeatur locus, ne forsitan ab impiis cadaver aut ossa defunctorum effodiantur, vel facinorosi postea in eodem loco condantur. add. *Disput. sub præsidio Nobiliss. Dni. Musæi Jcti Kiloniensis habita de pretio Juris Justiniani sacri adversus Granwegium pag. 11.* Neque tamen quilibet promiscue in nostris Ecclesiis sepeliuntur sed tantum honoratiores: quod ipsum præjudicio comprobat Carpzov. *loc. cit. n. ult.* ubi Consistorium supremum ita rescripsit: *So viel die Grabestat belanget, begehren wir hiemit gleichfalls, ihr wollet hinsiebro von den gemeinen Leuten niemand in die Kirchthun begraben, sonsten aber nach Gelegenheit eines jeden Herkommens/ Standes / Verdiensts und Vermögens die Grabstelle anweisen &c.* Quinam verò sint honoratiores, ex cuiuslibet loci, regionis ac civitatis vel etiam pagi conditione dijudicandum esse viderur.

V. Porro cum alia sepulera sint *familiaria*, quæ quis sibi familiaque

liaque suæ constituit, alia *hereditaria*, quæ quis sibi heredibusque suis constituit, *L. 6. ff. de Religios. & sumpt. fun.* videndum quoque quibusnam sepultura his in locis denegetur. Et in familiari quidem sepulchro omnibus denegatur, *qui non sunt de familia*; inde arcentur Cognati in specie ita dicti, qui scil. per femininum sexum propagantur, item affines *L. 8. C. de religios.* & multo magis extranei, quod etiam hodiernæ Praxi consentaneum esse tradit Brunnemann. *in Comment. ad L. 12. C. d. 7.* Hæc tamen dispositio hanc recipit limitationem, nisi cognati sint heredes instituti; quin & si extranei heredes sint, illos jure familiaris sepulturæ frui probatur *arg. L. 8. & 13. C. de religios.* Rationem hanc suppeditat Finckelthaus *de jure sepulch. contl. 2.* quia nempe heres succedit in omne jus ejus, qui est de familia, necesse ergo est, ut & jus familiaris conferatur.

VI. In loco hereditario sepultura regulariter denegatur ei, qui non est heres; sed heredes jure hereditario ex persona primi acquiruntis hoc jure gaudent, non attendita distinctione siue sui sint, siue extranei nullo sanguinis vinculo juncti; siue ex testamento, siue ab intestato succedant, licet ex minima parte fuerint instituti, *L. 6. pr. ff. de Religios. & sumpt. fun.* Quod verò extraneos heredes attinet, utrum & hodie juris Civilis dispositio in nostris sepulchris hereditariis locum habere possit? dubitat Dn. Titius in *der Probe des Deutschen Geisrl. Rechts Lib. 4. cap. 9. §. 5.* ex illa ratione, quia apud Romanos locus proprius ad sepulturam destinabatur, hodie verò ille ab Ecclesia emitur; inde non præsumendum Ecclesiam Emptorijus illud permisisse, ut sepulcrum ad extraneos quoque transferre possit. Et ita etiam, ni fallor, hæc locorum observatur, ut deficientibus consanguineis sepulcrum hereditarium rursus ad Ecclesiam recidat.

VII. Quid verò si heres repudiet hereditatem, annon tunc sepultura ei in loco hereditario denegabitur? Distingunt Ddres inter heredem suum & extraneum: Suus, tamen si abstineat hereditate, nihilominus jus sepulturæ retinet, & de hoc intelligenda est *L. 6. pr. ibi: si vero se abstineant. ff. de Religios.* Ratio hæc est, quia

sui heredes non solum vivo adhuc patre rerum paternarum domini quodammodo sunt §. 2. *Inst. de hered. qual. & differ.* sed neque per abstentionem heredes esse desinunt. *L. 7. §. 10. ff. de minor.* Extraneus vero ante aditam hereditatem nihil plane juris habet, sed omne jus ex aditione consequitur; heredis enim jus eò maxime, tempore inspiciendum est, quo acquiri hereditatem. §. 4. *Inst. de hered. qual. & differ.* Inde cum nec successor dici possit, nec illa, quæ jure successorio, quale est jus sepulturæ, sibi vindicare poterit. Vid. Petr. Müller. *in not. ad Struv. tit. de religiof. tb. 69. lit. (n)* U tamen, quibus ut indignis hereditas est ablata, sepulchrorum jura retinent, *L. 33. ff. de Religiof. & sumt. fun.*

IIIX. *Liberis emancipatis* sepultura in locis hereditariis denegari nequit; quamvis enim per emancipationem extranei facti intelligantur *L. 55. §. 1. ff. de rit. nupt.* & ita civilis ratio cesset, remanet tamen sanguinis jus, quod à natura profuit, neque per emancipationem dirimitur *L. 8. ff. de R. 7.* Jus vero sepulturæ naturalem causam habere videtur. add. *L. 6. ibi: & emancipatis ff. de Religiof.* Major autem subest dubitatio circa *exheredatos*, qui jure à sepulchris hereditariis arceri posse videntur, siquidem nulla ratio juris pro iisdem militat, neque filii nomen merentur, dum debitam patri reverentiam violaverunt, seque indignos omnibus reddiderunt juribus. Veruntamen ob humanitatis rationem contrarium dispositum est in *all. L. 6. ff. de Religiof.* *ibi: Exheredatis autem, humanitatis gratia tantum sepeliri licet.* Sed in quonam consistit hæc humanitatis ratio? Finckelth. *de jure sepult. concl. 6.* hanc esse dicit, quia aliquando jam domini vivo adhuc patre fuerunt, *L. 11. ff. de Liber. & posthum.* quasi sufficere debeat, quod uno vel minimo tempore fuerint domini: nobis & hæc non incongrua videtur, quod, quoniam filius exheredatus nihilominus manet filius, humanitati admodum sit conveniens, ut ossa filii in parentis & consanguineorum sepulchro unâ requiescant; Limitatur tamen hæc ipsa dispositio in *all. L. 6. nisi scil. pater justo odio commotus specialiter prohibuerit filium exheredatum in hereditario sepulchro sepeliri: ubi simul notat Gothofredus in not. ad d. L. lit. f. quod testa.*

testatores nonnunquam apud Romanos cavere soliti sint, ne monumentum heredes sequeretur, idque his notis scriptum sit: H. M. H. N. S. i. e. Hoc Monumentum Heredes Non Sequitur, add. Kirchmann. *de funer. Rom. Lib. 3. cap. 13.* Caterum & Liberto denegari Jus hereditarii sepulchri, nisi extiterit heres suo Patrono, ex all. L. 6. princ. in f. ff. de Religios. & sumpt. funer. patet.

IX. Quæritur hic: An Emptori hereditatis denegari possit sepultura hereditaria? Respondemus quod sic: Tametsi enim in hereditatis venditione tota veniat hereditas, & Venditor emptori teneatur præstare omne id quod ad ipsum pervenit; Jus autem Sepulturæ contineatur hereditate; Ut ut etiam Emptor dicatur successor universitatis L. 13. §. 8 ff. de hered. pet. vicemque heredis quoad effectum sustineat L. 2. §. 18 ff. de hered. vel act. vend. Attamen quoniam Emptor singulari tantum titulo Emptionis scilicet hereditatem acquisivit; jura verò hereditaria, quale & jus sepulturæ est, in ipsa persona heredis radicata manent, adeo ut hereditatis Emptor non nisi valdè improprie heres dici possit, dum in universum jus defuncti non succedit, quod solius heredis proprium est L. 62. ff. de R. j. in de rectè quoq; sepulchrum hereditarium ei videtur denegandum. vid. Just. Bernh. Hoyer *de Jure Sepulture aph. 39.*

X. Gravior verò adhuc controversia est circa fideicommissarium, an huic sepultura in loco hereditario sit deneganda? Communis Doctorum opinio est, utique denegari posse propter L. 42. §. 1. ff. ad Sc. Trebell. in qua disertè JCrus Paulus ait: Restituta hereditate jura sepulchrorum apud heredem remanent: ubi per heredem non alius intelligitur quàm directus, primus, verus seu fideiucarius. Rationem quoque tradit Donellus Lib. VII. Comment. cap. 25. quia nempe jura sepulchrorum in heredis directi persona semel constituta ita coherent, ut ad alios non transeant. Cui rationi plures adhuc subjungit Finckelhaus *de Jure Sepulture concl. 7.* conf. Petr. Gregor. Tholosan. *Synt. Jur. Un. Lib. 42. cap. 29. n. 18.* Fachin. Lib. 10. *Controv. cap. 94.* Petr. Müller. in not. ad Struvii *Syn. tagm. Jur. Civil. tit. de religiof. th. 69. lit. (C).* Alii tamen, inter quos præcipuus est Chiflet. Lib. 4. *de fideicommiss. cap. 6. pag. 1066.*

quem sequitur Hilliger *ad Donell. loc. cit. lib. E.* statuunt, quod licet jura sepulchri & apud fiduciarium maneant per *d. L. 42. §. i. ff. ad Sc. Trebell.* nihilominus tamen etiam transeant ac communicentur cum fideicommissario, idque propter *L. 6. pr. ff. de Religiof.* Quæ sententia utut æquior & benignior videatur, in puncto tamen juris priorem censemus anteferendam.

XI. Sed missis hereditariis sepulcris ad alia loca progredimur, in quibus sepultura alicui denegatur; offert sese hic autem Dispositio Justiniani Imperatoris in *Novell. 133. pr. & cap. 1.* ne scilicet *Viri in mulierum monasteriis & è diverso mulieres in monasteriis virorum* sepeliri debeant; ne fortè hac occasione ingressus aliquibus in monasteria alterius sexus præberetur, & fenestra aliqua incontinentiæ aperiretur: inde perpauci duntaxat viri, quorum opera in sepulturis mulierum necessaria est, veluti ad defodiendum, admittuntur, manentibus tunc in suo habitaculo sanctimonialibus omnibus, excepta ostiaria, & si fortè interessè volet, ipsa Antistite. Quod antehodie adhuc inter Pontificios observetur, reperire non licuit; Gudelinius tamen *de Jure Novissimo Lib. 6. cap. 15.* ejus planè negat observantiam, cum cernamus, inquit, *scilicet Viros in templis Sanctimonialium, & mulieres in templis Monachorum sepeliri; separatione chori aliisque remediis adversus periculum incontinentiæ visis sufficientibus.* Quibus, utpote ad nos non pertinentibus jam non immorabimur.

XII. Denegatur quoque sepultura relegatis & deportatis in illo loco ex quo relegati sunt; ita enim Marcianus in *L. 2. ff. de cadaver. punie.* scribit: *Si in insulam deportatus vel relegatus fuerit, pena etiam post mortem manet: nec licet eum inde transferre alicubi & sepelire inconsulto Principe.* Rationi quoque id videretur esse conveniens, ut in quo loco quis vivus non subsistere potuit, in illo neque mortuus toleretur. Illud tamen quoque ex *alleg. L. colligitur*, quod à Principe sepultura in loco relegato impetrari possit, quodque sæpissimè Severus & Antoninus ita rescripserint, & multis petentibus hoc ipsum indulserint. *d. L. in f. A. Senatu quoque*

que Parisiensi ipsum cognatis Advocati cuiusdam permissum fuisse ex Lucio refert Gothofred. *in not. ad alleg. L. lit. l.* Quodsi vero relegatus vel deportatus fato infelici in mari vel fluctibus perierit, & ad litus terræ, undè relegatus fuerat, ejetus sit, non repellendum esse cadaver, sed miseratione naturæ humanæ in arena litoris vel ripæ condendum tradit Feltmann. *de cadav. inspic. cap. 14. §. 10.*

XIII. Circa locum adhuc hæc occurrit *Questio: An Parochiani in alia quam suâ Parochiâ sepeliri possint?* Equidem Jure Canonico Jus eligendi sepulchrum etiam in aliena Parochia, modo tamen contemptus absit, non prohibetur, *cap. 1. 3. 4. 10. X. de Sepult. vid. Schilter Inst. Jur. Canon. Lib. 2. Tit. 14. §. 3.* indè quoque deferendum est petito, si filius juxta patrem vel uxor penes maritum etiam extra parochiam in alio cœmeterio velit sepeliri, per ea quæ tradit Carpzov. *7Pd Confl. Lib. 2. def. 393.* Hoc tamen non aliter procedit, quam si de Jure Canonico quarta portio Parochiali Ecclesiæ fuerit soluta; ita namque in *cap. 8. X. de Sepult.* statuitur: *Presentium auctoritate statuimus, ut si aliquem parochianorum vestrorum alibi contigerit eligere sepulturam, de testamento ipsius quarta vobis portio relinquatur. Quæ quarta passim Portio Canonica parochialis, item quarta funeralium nuncupatur;* vid. Petr. Schultz. *in Disp. de eò quod justum est circa Parochiano s cap. 5. §. 7.* Apud Protestantes illa portio determinata quidem non est in usu; at tamen neque apud nos sepultura in alia Parochia aliter permittitur, quam si honoraria in illa Parochia, ubi quis habet domicilium, Ecclesiæ ejusque ministris fuerint exsoluta. *conf. Titius in der Probe des Geistl. Rechts. Lib. 4. cap. 9. §. 17.*

XIV. Et hæc de locis, in quibus Sepultura denegatur, dicta sufficiant: Sequitur jam, ut paucis etiam de tempore circumspiciamus. Prohibetur autem sepultura regulariter *tempore nimis festinatio, scil. statim vel brevi saltem tempore post extremum vitæ halitum.* Cum enim homines, teste experientia, haud rarò apoplexia

plexia, ecstasi, suffocationibus aliisque subitaneis morbis abrepti mortui videantur, revera tamen non sint, sed post aliquod temporis spacium quasi reviviscant suasque recuperent vires, necessarium utique videtur, ut aliquantum temporis sepultura differatur, ne vivi misere sepeliantur, exemplo Zenonis Imperatoris de quo post alios Besoldus *in vita & mort. Considerat. Polit. Lib. 3. cap. 2. §. 2.* Plura exempla vivorum pro mortuis elatorum collegit Paul. Zacchias *Quest. Med. Legal. Lib. 4. tit. 1.* Inde in Saxonia laudabiliter dispositum est, ne ante duodecim horarum spacium defuncti efferrantur, vid. *Ordin. Eccles. art. gen. 15. in pr. ibi:* Da jemand von Gott durch Kranckheit und tödtlichen Abgang von diesem Jammerthal abgefördert würde / soll derselbe nicht alsobald begraben / sondern zum wenigsten 12. Stunden daheim im Hause behalten werden / in Betrachtung / daß etliche durch geschwinde Kranckheiten oder Ohnmacht etwan also schwach / mattlos und verrückt / daß sie vor todte Menschen angesehen / und doch gleichwol über etliche Stunden wiederumb sich erholet / verständig und lebendig worden. Hic in Prussia viginti quatuor horz indulgentur, antequam sepultura instituat. vid. *Preusch. Kirchen-Ordnung de anno 1568. rubr. von dem Begräbniß fol. 56.* Imo apud Romanos ob hunc metum cadaver ad nonum usque diem humo destitutum domi jacuisse testatur Rittershusius *ad LL. XII. Tab. cl. 1. cap. 10.* Sed hæc omnia tempore pestis aliter se habent: Cum enim summum subit periculum, si mortuorum cadavera diu in ædibus detineantur, ne vivi damnum exinde incurrant, omnibus modis sepultura peste extinctorum maturanda est. Et hoc ipsum quoque contagiosis his temporibus à Serenissimo nostro Rege expresse sancitum est in dem *Pest. Reglement §. 30. ibi:* Die Leichen seynd sofort in die Särge zu legen / und nicht / wie gewöhnlich / insonderheit zu der jetzigen Zeit / zum Beschauen denen Vorbeygehenden zu exponiren / solgig auch nicht vor das Altar zu setzen / viel weniger zu eröffnen / sondern selbige alsobald tieff in die Erde zu verscharren / und die Gräber mit Kalk zu beschütten. Veruntamen

men & hic cautione opus est, ne fortè vivi & lue pestilentiali nondum exanimati incuriâ vel malitia Vespillonum terrâ mandentur. Sæpissime enim quosdam illo tempore violentia morbi abripi nec tamen adhuc exanimis esse norunt Medici, & multa de super exemplâ prostant: Inprimis notatu dignum est, quod de feminâ quadam Coloniensi tempore pestis pro mortua habita & jam sepulta, mirabili tamen casu rursus reviviscente narratur, cujus historia in tabula depicta unâ cum ejus sepulchro Colonia Agrippinâ adhuc hodie monstratur. add. Dn. Willenberg. in *Disp. de Jure Vespillonum cap. 3. §. 3.* Inde non sine ratione aliquod tempus usque ad sepulturam indulgetur in der Pest. Ordnung eines Chybahren Raths der Stadt Nostock de anno 1624. circa finem, ibi: Es sollen auch die Todten über Tag und Nacht unbegraben nicht stehen bleiben / damit die noch Gesunden nicht inficiret werden mögen; Aber gleichwol vor Ablassung voller 18. Stunden nicht begraben werden.

XV. Hic illa quoque sese offert Questio: *An certis diebus vel horis sepultura denegari possit?* Apud Romanos feriis publicis hominem mortuum sepelire non licuisse refert Columella *Lib. 2. de re Rustica*, ex hac forte ratione, ne sacra publica & solennia funestarentur religione privata. Nostris autem moribus omnibus fere diebus sepelire licet. Non solent tamen sepulturae festis solennioribus institui, neque fortè permittuntur prima feria Nativitatis Christi, Paschatos & Pentecostes: Ratio quoque diebus Saturni funera duci cernimus. Quoad diem solis seu Dominicam salutariter ab Augustissimo nostro Rege constitutum esse novimus, ne si forte eo die exequia ducantur, per easdem cultus DEI consuetus ullo modo vel impediatur, vel retardetur. Quod horas concernit, antiquitus nulla funera horis diurnis, sed omnia noctu elata esse legimus, inprimis apud Romanos; ita namque Cervius ad *Lib. XI. Aneid.* ad verba *capere faces* scribit: *Sed apud Romanos moris fuit, ut noctibus esserentur ad funeralia.* Unde etiam *funus dictum est, quia* in

in religiosa civitate cavebant, ne aut magistratibus occurrerent, aut sacerdotibus, quorum oculos nolebant alieno funere violari. Postmodum tamen hæc nocturna clatio ad Vulgaria & Acerba funera restricta est; Indictiva verò Die elata esse constat; donec tandem omnes ferè sepulturæ diurno tempore primis tamen diei horis celebrarentur. vid. Kirchmann. *de funer. Roman. Lib. 2. cap. 2.* Equidem Julianus Imperator priscam illam nocturnam sepulturam reducere voluit, ceu ex *L. 5. Cod. Theodos. de Sepulchr. viol.* patet, ubi hunc in modum disponit: *Efferrī cognovimus cadavera mortuorum per confertam populi frequentiam. Qui enim dies bene auspiciatus à funere, aut quomodo ad Deos & templa veniatur? Ideoque quoniam & dolor in exequiis secretum amat, & dum functis nihil interest, utrum per noctes aut dies efferrantur, liberari convenit populi totius aspectus, ut dolor esse in funeribus, non pompa exequiarum nec ostentatio videatur.* Verùm hæc constitutio vix observata fuisse videtur. Hodie rarò matutinis horis sepultura instituitur, nisi inter Pontificios; rarius adhuc sera nocte: Vespertino tempore quibuslibet ferè ex consuetudine sepultura permittitur. Usitatissimum esse novimus, ut defuncti horis meridianis & pomeridianis terræ mandentur, modò & iisdem Summi Numinis cultus non impediatur.

XVI. Sequitur ut de illis quoque breviter agamus, quibus sepultura ob certas circumstantias denegatur. Inter hos verò illico occurrunt ii, in quibus *ocularis inspectio* est necessaria, ubi sepultura tam diu differenda, donec illa debite facta fuerit. Huc referuntur I. qui vel in rixa, vel tumultu, vel alia ratione sunt occisi; quò casu si dubium forte de lethaliitate vulneris oritur, Medici & Chirurghi consulendi, qui inspecto cadavere & facta sectione ex qualitate, quantitate, latitudine, longitudine, profunditate aliisque facile dijudicare poterunt, quibus armis qua in corporis parte, lethaliiter an non lethaliiter vulnus inflictum fuerit vid. B. Dn. Ranger *de oculari inspectione cap. 3. n. 72.* Et hoc quo-

quoque expressis verbis præcipitur in *Const. Crim. Car. art. 149.* ibi: Und damit in obgemeldten Fällen / gebührlische Ermessung und Erkenntniß solcher unterschiedlicher Verwundung halb / nach der Begräbniß des Enselibten / desto minder Mangel sey / soll der Richter / sammt zweyen Schöppen / dem Gericht, Schreiber / und einem oder mehr Wund:Ärzten (so man die gehalten und solches geschehen kan) die dann zuvor dazu beeydiaget werden sollen / denselbigen todten Körper / vor der Begräbniß mit Fleiß besichtigen / und alle seine empfangene Wunden / Schlag und Wulff / wie der jedes funden / und ermessen würde / mit Fleiß mercken und verzeichnen lassen. In nonnullis etiam locis Clericis injunctum esse, ne patientur cadavera violenta morte defunctorum sepeliri, nisi prævia inspectione justitiæ, & mandato de sepeliendo tradit Dn. Hertius Jctus & Antecessor Gissenus celeberrimus in *Dissert. de inspectione oculari* §. 17. ubi simul ex Carolo de Mean. *ad Jus Leodicens. obs. 604.* refert Clericum quendam eapropter poena decem aureorum multatum & in expensas condemnatum fuisse. Eadem inspectio juncta sectione Cadaveris summè necessaria est si aliquis dicatur veneno interemptus, ut videri queat, an venenum sit ingenitum, an propinatum vid. *Excellentiss. Dn. Grube Judicii Aulici Consiliarius fulgidissimus de Process. fori Pruten. cap. 23. §. 3. n. 14.* Imò si ejusmodi cadaver absque debita inspectione fuerit sepultum, illud rursus effodiendum esse, quod à Chirurgis inspicere queat asserit & præjudicio confirmat *Carpzov. Pr. Crim. p. 1. qu. 26. n. 23.* ibi: Und im fall solche Besichtigung nicht rechtmäßiger Weisß sürgen gangen / wird der todte Körper wiederum aufgegraben / und in Weisßeyn der Gerichts, Verfohnen die Besichtigung vor die Hand genommen. His addi possunt II. qui in viâ publicâ vel alio in loco, item in aquis mortui reperiuntur; Etsi enim supra diximus, illos honesta sepultura non esse privandos, in tantum tamen sepultura iis rectè denegatur, usque dum Magistratui id indicatum, ejusque autoritate cadaver sublatum ac inspectum fuerit:

L

fuerit: partim enim jurisdictionis pars est cadavera tollere, partim inspectio necessaria, ut si corpus occisum deprehendatur, debita inquisitio à Magistratu suscipi possit: Inprimis verò hæc non videntur negligenda, si inventus fuerit *ignotus & peregrinus*, cui re-
 etè sepulchra denegatur, donec vel cognoscatur, vel à propin-
 quis postuletur. Inde svaident Doctores Judici, ut ejusmodi
 cadaver in loco publico exhibeatur, quò à praterentibus in-
 spici possit; vel si nemo illud cognoscat, & sepultura differri
 nequeat, per Notarium scripto consignare curet etatem, sexum
 formam, barbam, aliasve cadaveris notas, vestes item, quibus
 mortuus fuit amictus, quidque apud eum repertum, locum,
 quoque in quo inventus fuit, & quæ vestigia in eo appareant;
 quæ circumstantiæ omnes fideliter factis publicis sunt inscribendæ,
 ut cognati fortè advenientes aut alii hac de re disquisitionem fa-
 cturi inde intelligant illius mortem. vid. Feltmann. *de cadaver.*
inspic. cap. 3. add. Petr. Müller in not. ad Syn. Jur. Civ. Struvii
Exerc. 15. th. 31. lit. (a). III. Denegatur quoque sepultura
 mulieri, si *gravida mortua fuerit*, antequam dispiciatur an par-
 tus in utero sit vitalis necne? planè excidendum esse partum præ-
 cipitur in *L. 2. ff. de mort. infer.* ubi Jctus Marcellus: *Negat,*
inquit, lex Regia mulierem, que prægnans mortua sit, humani,
antequam parius ei excidatur; ratio quoque additur: qui contra
fecerit, spem animantis cum gravida peremisse videtur, quam Le-
gem à Numa Pompilio latam esse Gothofredus suspicatur. & ex an-
tiquis Legibus à Romanorum Regibus publicatis sola in Corpore
Juris Civilis reperitur. Neque frustra hoc ita dispositum esse vi-
detur: restant enim exempla, infantes post obitum matris sæ-
pè in sepulchris natos esse. Memorabile est, quod Valerius M.
Lib. 1. cap. ult. refert; scil. Gorgiam quendam Epirotam in funere
matris suæ utero elapsam, & inopinato vagitu suo lectum feren-
tes consistere coëgisse; de quo postea commune proverbium
fuit, Gorgiam ante elatum quam natam fuisse. Non solum autem
etiam mulieri gravida sepultura ante inspectionem denegatur, sed

& IV. ei, que peperisse præsumitur, si contingat ut moriatur, præcipuè si de infanticidio fuerit suspecta; Si enim viva potuit obduci, ceu in *Const. Crim. Carol. art. 35. ibi*: Soll die durch verständige Frauen an heimlichen Stätten / als zu weiterer Erfahrung dienlich ist / besichtigt werden / & Jure nostro Prutenico *Lib. 6. tit. 2. art. 4. §. 3.* expressè disponitur; quare non etiam mortua inspici poterit, ut constet, an honestè sit sepelienda? & utrum, si prægnans fuerit reperta, in Patrem infantis sit inquirendum? ubi & aliæ fortè circumstantiæ concurrere possunt. V. Etiam *infantes mortui* nonnunquam sepultura affici prohibentur, priusquam ocularis inspectio adhibita fuerit, ut nimirum pateat, an nimium tempestivè abacti, an in ipso partu enecati, vel aliàs oppressi sint, imprimis si præsumptio contra matrem adsit, quò pro qualitate rei ejusmodi infanticidæ debita pœna mactari possint: idem observandum in infantibus expositis, si mortui fuerint reperti. add. *Eschenbach de hominis mortui sepult. prohibita. cap. 4. §. 5.* Denique VI. *tempore pestis* quoque haud rarò sepultura defunctis denegari solet ante inspectionem, quò pateat utrum quis naturali morbo an verò contagioso mortuus sit, quod ex bubonibus vel aliis signis pestiferis facile dignosci potest, quæ si reperiantur, commercium ac conversatio cum ejusmodi ædibus infectis interdicitur, ne alii damnum sexindè sentiant, quemadmodum experientia proh dolor! his contagiosis temporibus docuit.

XVII. Sed & illa Quæstio hic prætermittenda non est: *An sepultura ob debitum possit denegari vel impediti, & cadaver defuncti arrestò detineri, donec debitum fuerit solutum?* Apud Ægyptios hanc consuetudinem viguisse, ut defunctorum cadavera non solum detinerentur, sed etiam pignoris loco creditoribus deponerentur testatur Heródotus *Lib. 2. Histor. & Diodor. Sicul. Lib. 2. cap. 5.* In Belgio adhuc hodie dari loca, in quibus Creditoribus debitorum cadavera arrestari permittitur, asserit Zoef. in *Comment. ad tit. ff. de Sepulchr. viol. n. 5.* aliique plures, quemadmodum

modum experientia quoque docet. Quid in Germania olim factum, tradit Richterus *ad authent. item qui C. de Sepulch. violat.* Verum rectè contrarium in Jure Civili Romano sancitum, ac defuncti cadaveris detentio vel arrestatio expressè prohibita reperitur. Jam enim Jure Digestorum interdictum erat, ne corpora, aut ossa mortuorum detinerentur aut vexarentur, quemadmodum ex *L. 38. ff. de Religios. & sumpt. funer. & L. 3. §. 4. ff. de Sepulch. violat.* patescit. Postmodum cum hæc Leges in desuetudinem abiisse viderentur, severior Constitutio Justinii Imperatoris emanavit, quæ extat in *L. 6. C. de sepulch. violat.* qua in ejusmodi facinore deprehensus pœna quinquaginta aureorum afficitur, & qui in ære non habet, corpore delictum luere tenetur. Tandem cum nec hæc pœna sufficeret, gravissimè ab Imperatore Justiniano constitutum est, ut qui funeri debitoris sui se opponere, & exequias ejus impedire ausus fuerit, non solum debito caderet, & jus crediti amitteret, sed tertia quoque bonorum parte privaretur, infamia notaretur, & heredibus defuncti injuria inde affectis alterum tantum præstare cogeretur. *auth. item qui C. de sepulch. viol. Novell. 60. cap. 1. & Nov. 117. cap. 5.* Neque immeritò & sine ratione hoc ita dispositum videtur: Præterquam enim quod qui hominis naturam non erubuit, dignus sit & pecuniis & gloria & aliis omnibus condemnari, ceu egregiè loquitur Imperator in *d. Nov. 60. cap. 1. in pr.* interest quoque Reipubl. ne cadavera demortuorum diu maneant insepulta, & ex illorum putrefactione noxius fetor progeneretur: add. quæ supra *Disput. prior. cap. 2. §. 22.* differuimus; conf. Carpzov. *p. 1. C. 30. def. 22.* Hahn ad Wesenbec. *tit. de Religios. & sumpt. fun. n. 5.* ac in primis Henr. Bodin. *de violatione Juris Sepulture aph. 8. & sequ.* ubi hac de materia expressè professio agit. Hancque dictam Juris Civiliis pœnam adhuc hodie obtinere testantur passim Doctores. conf. præ aliis Richter *dec. 77. n. 54.* Gail. *de Arrest. c. 11. n. 29.* Et ita quoque responderunt JCti Heidelbergenses Anno 1682. d. 12. Mart. Cum enim in Academia quadam contingeret mori Studiosorum quendam in di-

verforio, ejusque cadaver hospes illius diverforij ob debitum per
 magistratum loci arrestari curasset, idque in xdibus suis detinuis-
 ser, donec sibi de debito per heredes defuncti fidejussoria cautio
 prastaretur, consulta Facultas Juridica, inter alias Quaestiones
 etiam ad hanc: *Ob nicht besagter Casshalter wegen Zurück-
 haltung des defuncti, in penas Auth. item qui domum C. de se-
 pul. viol. zu verdammen sey?* affirmative respondit, ubi in-
 ter alia hæc quoque reperuntur verba: Wie dann auch 9.
 die Doctores Pragmatici in Decisionibus & Tractatibus suis
 practicis, dieses als ein übliches und gültiges Recht, daß
 solche Verbrecher ad penas d. Auth. comprehensas gehalten
 seyn häufig anführen: (*vid. Autores magno cumulo alleg.*) Und 10.
 ohne dem was so klar und oft in Rechten versehen und wieder-
 holet, an sich auch selbst so höchst straffbar, im übrigen der Na-
 tur und Billigkeit so gemäß, und fast ein allgemeines Vbtrtes-
 Recht ist, so lang für gültig und üblich gehalten werden muß,
 biß daß solches vel alia lege, vel contraria consuetudine abrogi-
 ret sey, klar und rechtsgängig erwiesen worden. Und hindert
 nichts, wann schon diese Straffe nicht allezeit angesehen oder gebes-
 ten worden, *quia Lex non usu non tollitur &c.* Integrum Respon-
 sum exhibet Bodinus in *alleg. Disp. in fin.* Eandem pœnam
 Icti communiter extendunt, Licet (1) inter contrahentes fue-
 rit conventum, ut cadaver post obitum ad consequendum de-
 bitum possit detineri, nam hæc conventio non solum turpis,
 sed etiam contra Leges est: Licet (2) contra mortuum jam la-
 ta sit sententia, vel (3) defunctus ex instrumento gwarantigia-
 ro debeat, vel (4) tale instrumentum producat, in quo sese
 ad incarcerationem obligavit mortuus. Licet (5) consuetudo
 statutumve in contrarium pretendatur. *vid. Carpzov. & Hahn
 ad Wesenbec. loc. alleg.* Excipiuntur tamen duo casus, quibus
 cadaverum sequestratio permilla esse videtur, *primò* in usura-
 rio manifesto, *cujus sepultura impediri potest*, donec vel de
 usuris prohibitis plenarie fuerit satisfactum, vel heredes de

iisdem restituendis cautionem idoneam præstiterint, conf. Brunemann. in *Comment. ad L. 38. ff. de Religios. n. 4.* Menoch. de *Arb. Jud. Quest. cas. 387. n. 29.* quem quidem refellit Illustr. Lyncker in *Analect. ad Struv. tit. de Sepulchr. viol.* sed prior sententia nihil iniqui in se continere videtur, cum & honestam sepulturam improbis usurariis denegari posse supra ostensum sit. *Secunda Exceptio est, si cadaver in alieno loco pro certo locario promisso interim usque ad solemnem sepulturam depositum sit: tunc enim & is, penes quem depositum erat, illud detinere ac inhibere potest, ne ad pomposam sepulturam auferatur, antequam locarium solutum sit. vid. Schwendendörffer in Disp. de inhibitione in vim arresti cap. 3. §. 20.* His duabus exceptionibus etiam illam adhuc addi posse existimamus, si scilicet Ecclesiæ ejusve ministris vel scholæ debitum ac consuetum pro sepultura honorarium non fuerit exsolutum; quod tamen de iis intelligendum, qui tantum in bonis possident, & ex pura malitia animo Ecclesiæ defraudandi sepulturam gratis anhelant; his ergo tanquam improbis Ecclesiasticarum Constitutionum transgressoribus tantisper sepultura non immerito deneganda videtur, donec Ecclesiæ fuerit satisfactum; Et ita quoque, nisi fallor, praxis Ecclesiarum nostrarum abunde testatur. Cum pauperibus verò vel ex Christiana pietate semper aliter procedendum.

XIX. Tandem rectè quoque sepultura denegatur, si quis cum nimio ornatu vel more minus consueto sepeliri velit. Huc referri potest casus in *L. 40. §. 2. ff. de Aur. & argent. leg.* ubi mulier quædam decedens in testamento suo ita caverat: *Funerari me arbitrio viri mei volo, & inferri mihi, quæcumque sepultura mea causa feram ex ornamentis, lineas duas ex margaritis, & viriolas ex smaragdibus: quærebatur ergo, utrum talis sepultura concedenda? & rectè negata fuit, cum non oporteat, ornamenta cum corporibus condi, nec quid aliud hujusmodi, quod homines simpliciores facere solent, L. 14. §. 5. ff. de Religios.*

gios. & sumpt. fun. qui singulari ad id superstitione ducuntur. Accedit, quod talis sumptuositas nimia vivis noceat, mortuis vero non profit, qui nullare amplius indigent. vid. Hopp. *de Joco cap. 4. §. 16.* Inde etiam apud nos nimium illum luxum passim prohiberi cernimus, præcipue vilioris conditionis hominibus; inam personis illustribus & honoratioribus hac in parte ex more recepto aliquid indulgendum esse bene monet Carpzov. *Jurispr. Consist. Lib. 2. def. 397. n. 15.* Pertinet huc quoque ridiculum illud testamentum Ludovici Cortusi Jcti Paravini, cujus meminit Camerarius *hor. succis. cent. 1. c. 12.* Scilicet interdixit hic in testamento propinquis suis lachrymas, & solitas funerum lamentationes, & quæcunque lugubria ad mæstitiam solent parari, abesse prorsus voluit; addita etiam ex legato gravi multatione heredi, si id facere neglexisset. Contra vero, pro his acciri jussit Musicos, Citharoedos & Tibicines omnis generis, qui vario concentu unâ cum Clero funeris pompam partim præirent, partim sequerentur usque ad quinquaginta, quibus singulis mercedem dimidii aurei dandam statuit; Et quod XII. puella innuptæ, amictæ viridibus pannis feretro subirent, usque ad templum, ubi se sepeliendum mandaverat, quæ omnes pariter de more latantium, quæcunque tandem vellent modulantes alta voce concinerent, relicta singulis certa pecuniæ quantitate dotis causa. Id etiam cavet, ne Eremitani funeri suo ullo pacto interessent, ne sua fortassis illa nimia cucullorum nigredine hilaritatem exequiarum aliquo modo funestarent. Mentionem hujus testamenti quoque injicit Paulus de Castro *in L. 27. ff. de condit. instit.* sed tanquam hominis non sanæ mentis in dubium vocat. Quicquid tamen sit, ejusmodi sepultura rectè denegatur, cum partim contra Leges partim contra bonos mores sit in funeris deductione nugas tractare. An autem denegari possit, si quis disposuerit, ut sepeliretur cantando: *TE DEUM LAUDAMUS*, quod putat Afinius *in L. 14. §. 6. ff. de Religios. & sumpt.* maxime dubitamus, cum ille hymnus nec à morte nec à sepul-

sepul-

sepultura videatur esse alienus. Caterum & tunc sepulturam denegari novimus, si quis in publicis cœmeterii vel templi sepulchris loculo ex ligno inconsueto & inusitato duriori fortè vel firmiori confecto uti velit, cujus rei hæc videtur esse ratio, ne, quoniam sepulchra regulariter juxta ordinem loci conficiuntur, talis loculus putrefactioui non tam facilè obnoxius, reliquis putrefactis, aliis sit impedimento; cavendum igitur, ne hac re, ab aliis in consequentiam tracta, tandem loca sepulturæ deficiant; inde pœna quoque pecuniaria quandoque transgressoribus dictari solet. In sepulchris tamen propriis vel hereditariis aliud obtinet. Verùm hisce ulterius jam non immorabimur; reliqua enim omnia, quæ fortè adhuc dici poterant, ex jam dictis facilè decidi possunt.

Tibi, interim, Summe DEUS, Arbitrator ac Moderator Optime Maxime, pro clementissimo Tuò in hoc labore auxilio, sit Laus & Gloria in secula sempiterna.

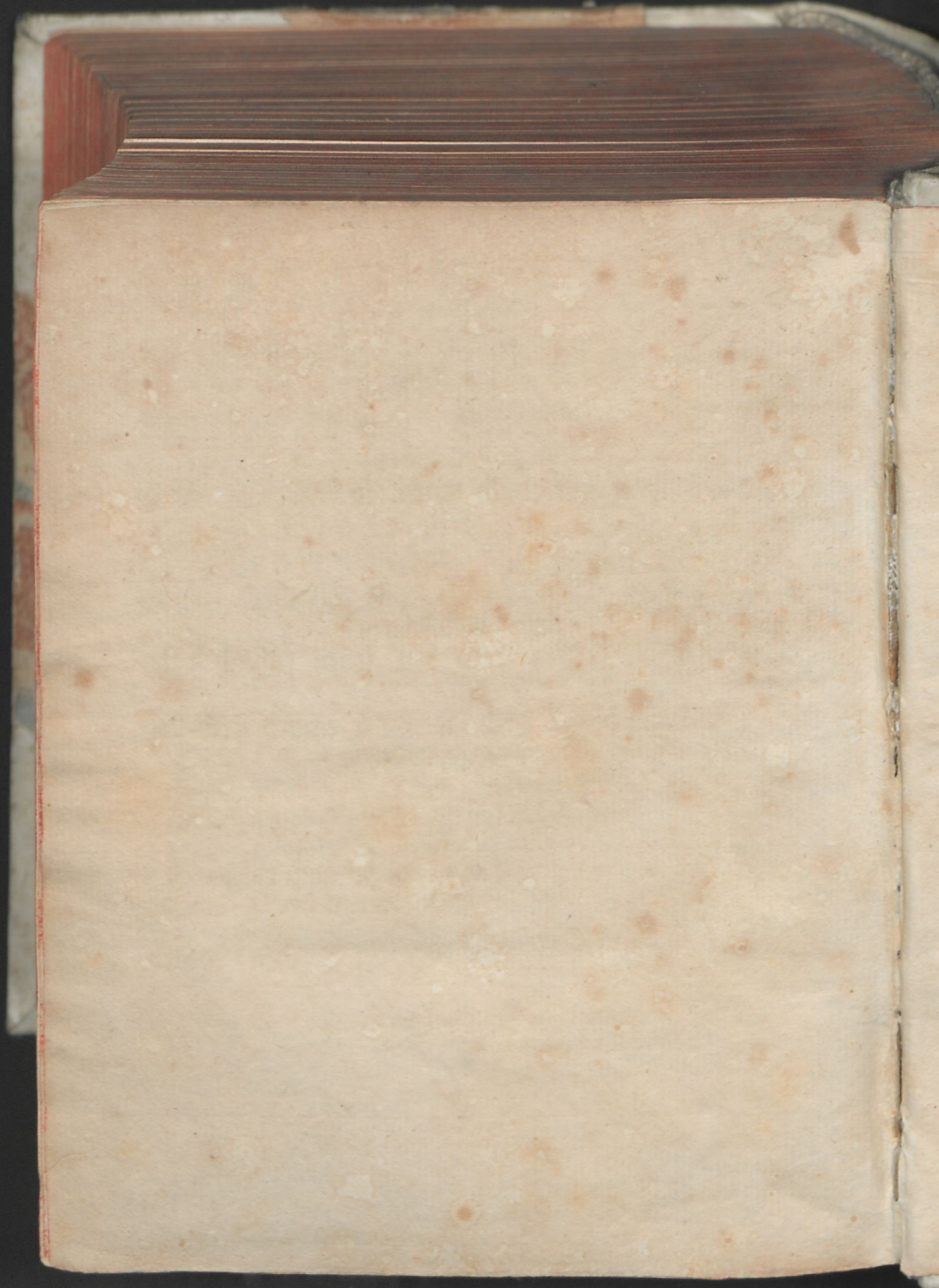
F I N I S.

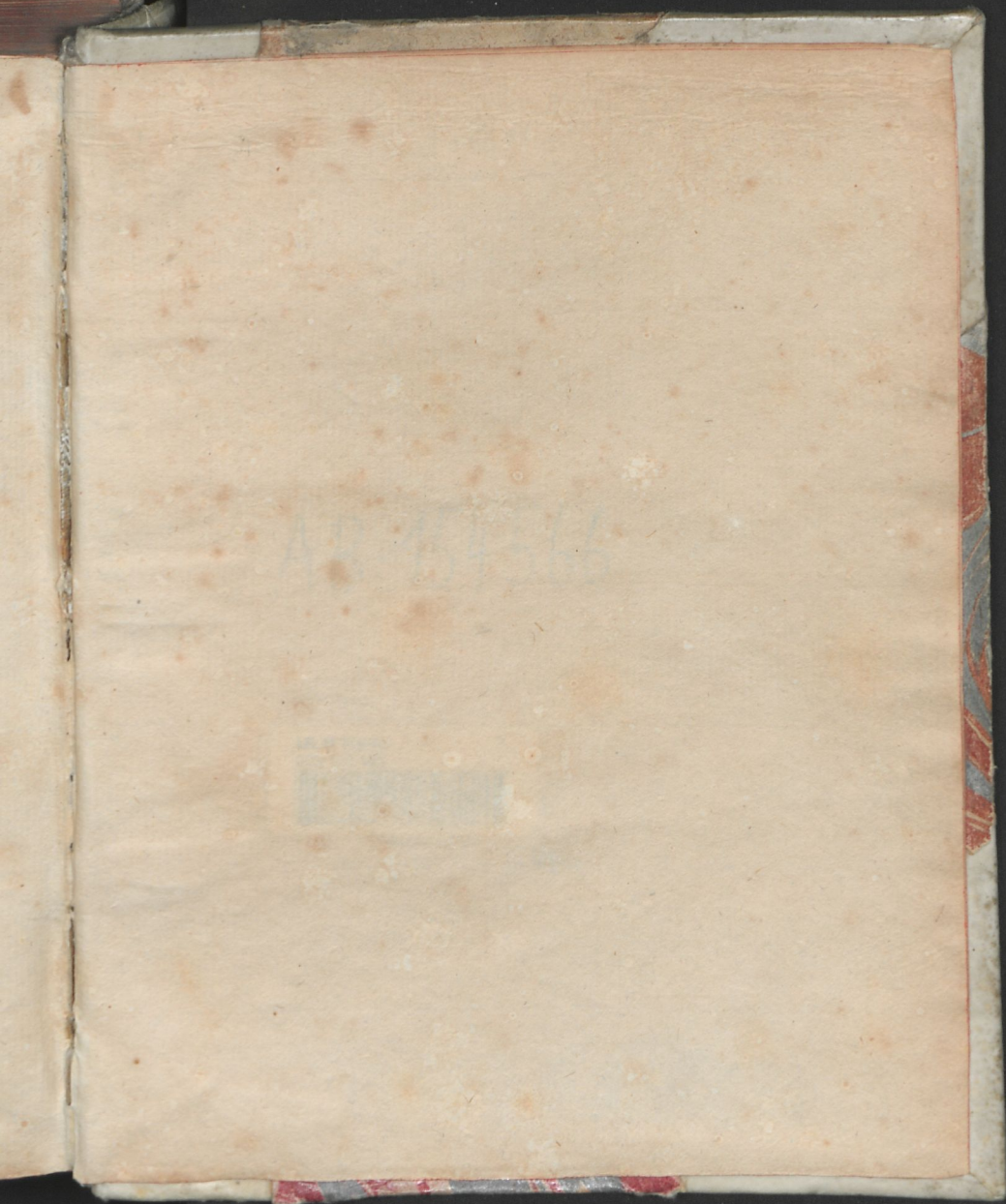

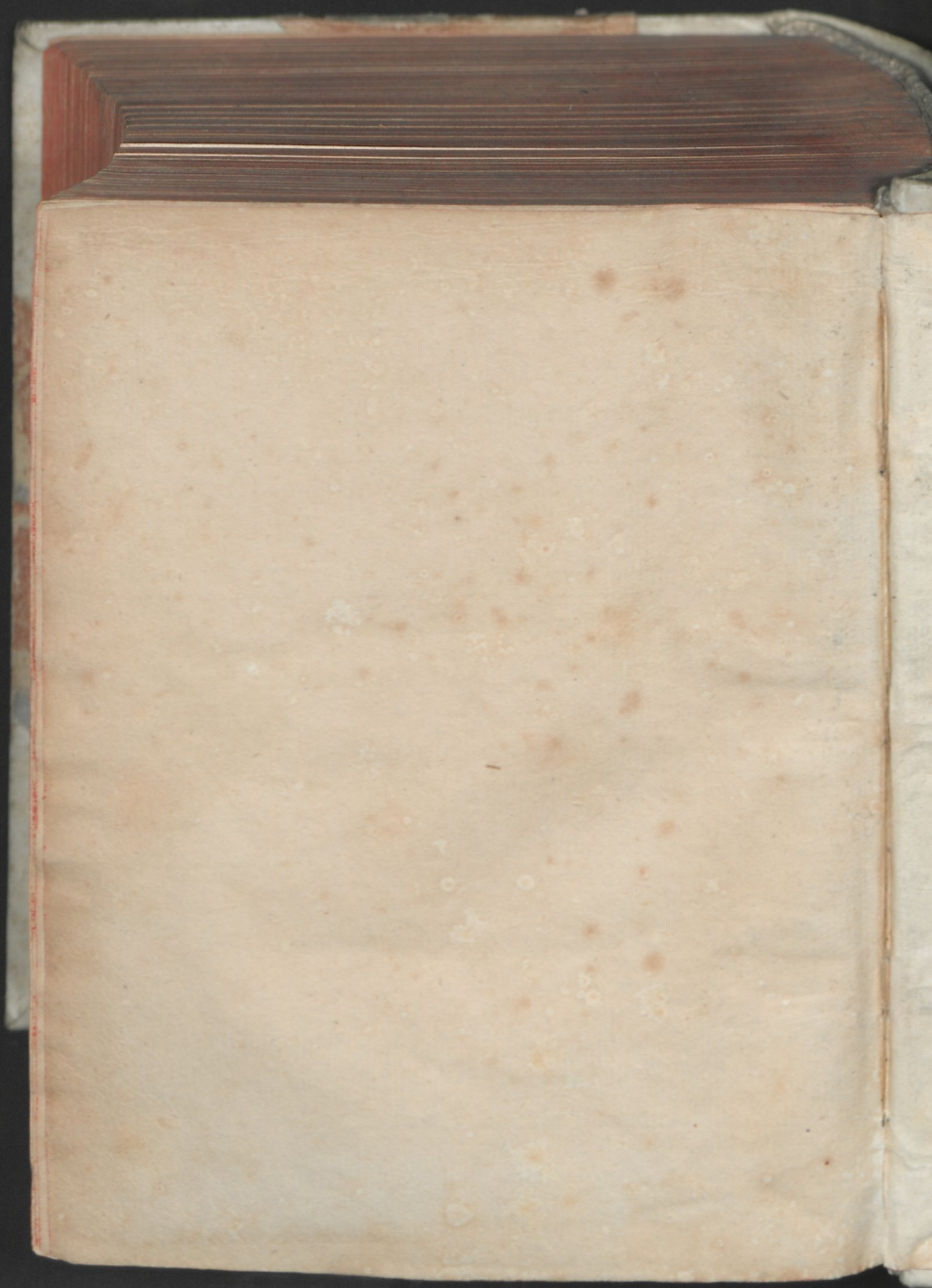

AB: 154566

ULB Halle 3
003 120 163

5b.

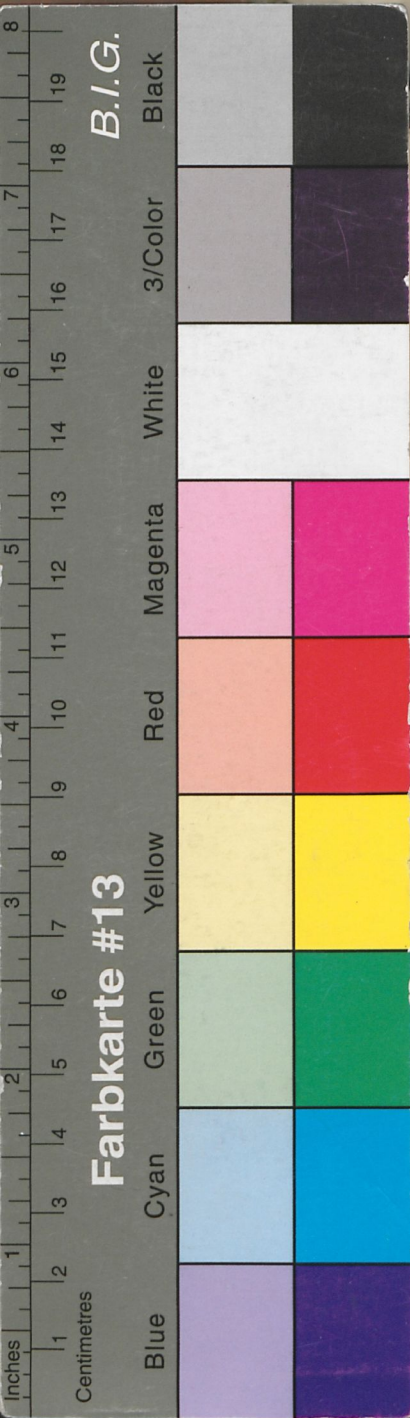
V B 17

B.I.G.

Farbkarte #13

DISSERTATIO JURIDICA
POSTERIOR,
DE

SEPULTURÆ
DENEGATIONE,

^{Bon}
Verfagung des Begräbnisses/
^{Quam}

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE ac DOMINO,

DOMINO FRIDERICO
WILHELMO,

REGNI PRUSSLÆ ELECTORATUS ET PROVIN-
CIARUM BRANDENBURGICARUM HEREDE, &c. &c. &c.
IN ILLUSTRIBUS ALBERTINA,

CONSENSU AMPLISSIMÆ FACULTATIS JURIDICÆ

PRO LOCO

PROFESSIONIS JURIS EXTRAORDINARIÆ

solemni ventilationi subijcit

REINHOLDUS FRIDERICUS
SAHME,

J. U. D. & Profess. Publ.

RESPONDENTE

SIGISM. THEOD. BERENT,

Regiom. Boruss.

D. VIII. Maji A. clv Is cc X. ab horâ VIII. ad XI. ante & I. ad IV. post merid.

REGIOMONTI Litteris REUSNERIANIS.